

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Katriina Mikkola

MATKALLA TEATTERIN MAAILMAAN

9-11-vuotiaille lapsille toteutettu draamaprojekti Teatteri Ulpussa

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto

2007

MATKALLA TEATTERIN MAAILMAAN

9-11-vuotiaille lapsille toteutettu draamaprojekti Teatteri Ulpussa

Mikkola, Katriina

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaali- ja terveystieteiden Porin yksikkö, Maamiehenkatu 10, 28500 Pori

Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto

Joulukuu 2007

Virtalaine, Matti Lehtori, VTL

YKL: 77.2, 38.55

Sivumäärä: 36

Asiasanat: draamapedagogiikka, teatteriohjaus, sosiaalipedagogiikka, yhteistoiminnallinen oppiminen, kokemusoppiminen

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä ulvilalaisen Teatteri Ulpun kanssa. Opinnäytetyön toiminnallinen projektiosuus muodostui teatterin 9-11-vuotiaiden lasten lukuvuoden mittaisesta näytelmäkerhon ohjauksesta. Idea opinnäytetyön toteuttamiseen nousi halusta yhdistää teatteriharrastuksessa ja sosionomikoulutuksessa omaksuttua tietoa ja taitoa. Teatteri Ulpu lähti innokkaana mukaan, sillä he kokivat tarvetta lapsiryhmien ohjaustyön kehittämiseksi.

Opinnäytetyön tutkimusote koostui toiminnallisen ja projektityyppisen menetelmän yhdistelmästä. Tutkimusotteessa on myös laadullisen lähestymistavan piirteitä. Ryhmän toiminnan havainnoinnissa käytettiin menetelminä osallistuvaa havainnointia ja toimintatutkimusta.

Näytelmäkerhon 75 minuutin mittaisiin kokoontumisiin osallistui viikoittain kuusitoista lasta. Kerhossa valmistettiin kaksi pienoisenäytelmää sekä jokaisella kokoontumiskerralla tutustuttiin erilaisten draamaharjoitusten avulla teatteri-ilmaisuun ja näyttelemiseen. Tavoitteet liittyivät vahvasti lasten ilmaisutaidon kehittämiseen.

Opinnäytetyöraporttiin liitettiin projektin aikana kerättyä aineistoa, käytännön ohjeita. Käytännön ohjeet on suunnattu kehittämään ja tukemaan tulevien Teatteri Ulpun lapsiryhmäohjaajien ohjaustyötä.

Ohjaustyön lähtökohdat olivat draamapedagogiset. Ohjauksessa apuna käytettiin muun muassa sosiaalipedagogisia menetelmiä sekä innostamisen välineenä sosiokulttuurista innostamista. Lapsiryhmän toiminnassa painotettiin kokemuksellista sekä yhteistoiminnallista oppimista. Ryhmän toiminnan suunnittelu oli lapsilähtöistä, ryhmän jäseniä aktivoivaa.

Näytelmäkerhoon osallistuneiden lasten esiintymistaidoissa sekä ryhmässä toimimiseen vaadittavissa sosiaalisissa taidoissa oli yhdeksän kuukauden jälkeen huomattavissa positiivista muutosta. Opinnäytetyöprojekti osoitti, että lasten esiintymisinnostuksen ja rohkeuden saavuttamiseen voidaan vaikuttaa luomalla itsensä ilmaisuun kannustava ja salliva ilmapiiri. Näytelmäkerhon tarjoama hyöty on tulevaisuudessa esillä lasten jokapäiväisissä esiintymistilanteissa koulussa ja myös vapaa-aikana.

A JOURNEY TO THE WORLD OF THEATER

A dramaproject with Theater Ulpus children from 9 to 11 years old

Mikkola, Katriina

Satakunta University of Applied Sciences

The Faculty of Social Services and Healthcare, Maamiehenkatu 10, 28500 Pori

Degree Programme in Social Pedagogy

December 2007

Virtalaine, Matti LicPolSc

PLC: 77.2, 38.55

Number of pages: 36

Key words: dramapedagogics, theater direction, socialpedagogics, cooperative learning, experiential learning

The scholarly thesis was put into practise in cooperation with Teatteri Ulpu from the city of Ulvila. Scholarly thesis` functional part was formed of schoolyears length actingclubs directingprocess. The children who went to the actingclub were from 9 to eleven years old. The idea to carry the scholarly thesis through was born from the desire of bringing together the knowledge I have gathered from a theaterhobby and from the education. Theater Ulpu was thrilled to participate because they felt need to develop their directingwork with children.

The scholarly thesis was composed of a combination of the functional- and projectmethod. There was also an aspect of qualitative research. When observating the childgroup, the methods were participant observation and action research.

Actingclubs weekly meetings duration was 75 minutes and there was 16 children who participated on the activity. The actingclub produced two small plays. On every practise session children made different kind of dramaexercises to get to known acting and ways of theaterexpression. The goals were strongly connected with developing childrens expressive talents.

Some material which was collected during the project is attached in the end of this scholarly thesis. The materialpacket includes useful precepts that can be used during a directingproject.

The actingclubs points of departure were dramapedagogical. Socialpedagogical methods and socialcultural inspiring were the instruments of the directingwork. The focus of the actingclubs activity was on cooperative learning and experiential learning. Children had an opportunity to tell what kind of interests they had and by that means they affected powerfully on planning.

The children who participated on the actingclub developed their expressive talents and social skills that were required from a groupmember during the nine months dramaproject. The scholarly thesis proved that children can reach the pleasure of performing and get courage to do that if they are supported. The advantage of the actingclub will be seen on daily performingsituations and at sparetime too.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LAPSIRYHMÄN MUODOSTAMINEN JA RYHMÄN JÄSENTEN AIEMPI KOKEMUS TEATTERI-ILMAISUSTA	6
2.1 Kohderyhmän rajausta	6
2.2 Kohderyhmän aikaisempi kokemus teatteri-ilmaisusta	7
3 LAPSIRYHMÄN TOIMINNAN SISÄLLÖT JA PROJEKTILLE ASETETUT TAVOITTEET	8
3.1 Lapsiryhmän toiminnan sisällöt	8
3.2 Projektille asetetut tavoitteet	9
3.2.1 Lapsiryhmän toiminnan päämäärät	9
3.2.2 Henkilökohtainen kehittyminen	11
3.2.3 Käytännön ohjeiden hyödyntäminen	12
4 TUTKIMUSOTTEENA TOIMINNALLISEN JA PROJEKTITYYPPISEN LÄHESTYMISTAVAN YHDISTELMÄ	13
5 PROJEKTIN VAIHEET	15
5.1 Prosessin käynnistys	15
5.2 Opinnäytetyön teosta tiedottaminen lasten vanhemmille	16
5.3 Lapsiryhmän kokoontumiset	16
6 LAPSIRYHMÄN OHJAUKSESSA KÄYTETYT MENETELMÄT	18
6.1 Sosiaalipedagoginen työote	18
6.2 Sosiokulttuurinen innostaminen	18
7 PIENOISNÄYTELMIEN VALMISTUSPROSESSIT	19
7.1 Syksyn pienoisenäytelmän vaiheet	20
7.2 Kevään pienoisenäytelmän työstäminen	20
7.3 Sadutus näytelmäprosessin käynnistämisen apuna	21
7.4 Puvustus, lavastus ja tarpeisto	22
7.5 Pienoisnäytelmien harjoitukset	23
7.6 Pienoisnäytelmien esitykset	24
8 PROJEKTIN ETENEMISESSÄ ESIIN TULLEITA HAASTEITA	24
9 PROJEKTILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	27
9.1 Lapsiryhmän toiminnan päämääriin pääseminen	27

9.2 Käytännön ohjeiden hyödyllisyys	29
9.3 Henkilökohtainen edistyminen	29
10 PROJEKTIN ARVIOINTIA	31
10.1 Onnistumiset ja ilmenneet kehittämistarpeet	31
10.2 Näytelmäkerhon keskeinen anti	32
11 POHDINTAA JA PÄÄTELMIÄ	33
LÄHTEET	35

LIITTEET

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyöhöni teatterin lapsiryhmäohjaajana nousi halustani kehittää ryhmänhallintataitojani lasten parissa. Olen näytellyt harrastajateatterissa kymmenisen vuotta ja halusin käyttää hyväksi teatteriharrastukseni tuomaa kokemusta.

Sosionomikoulutuksen aikana opiskelemani mielenkiintoinen draamakasvatuksen kurssi pohjusti päätöstäni lähteä viemään ideaani pidemmälle. Tavoitteenani oli syventää ja soveltaa minulle jo kertyneitä tietoja ja taitoja. Halusin yhdistää sosiaalipedagogisen näkökulman ja draamakasvatukselliset menetelmät toiminnalliseksi projektiksi.

Opinnäytetyöni oli siis projektimuotoinen ja kesti kokonaisuudessaan noin kahdeksan kuukautta (1.9.2006-1.5.2007). Toimin edellä mainittuna aikana Teatteri Ulpussa Ulvilassa lapsiryhmän ohjaajana. Lapset olivat iältään 9-11-vuotiaita ja heitä oli yhteensä 16.

Projektini päätavoitteina oli oppia käyttämään draamaa sosiaalipedagogisena välineenä, parantaa omia ryhmänhallintavalmiuksia ja kehittää lasten itseilmaisutaitoja draamakasvatuksellisin menetelmin. Draamakasvatuksen avulla opitaan tuntemaan omia sosiaalisia taitoja; draamakasvatuksen avulla voidaan käsitellä asioita, jotka liittyvät lasten henkilökohtaiseen kehittymiseen sekä yhteisten päämäärien löytämiseen. (Heikkinen 2005, 39)

Opinnäytetyöni raporttiosuuden tarkoituksena on myös toimia oppaana tuleville lapsiryhmäohjaajille. Tämän vuoksi olen oheistanut liitteiksi käytännön ohjeita, vinkkejä ja harjoituksia. Projektini myötä halusin myös oppia itsenäiseen työntekoon, suunnitelmallisuuteen ja ajankäytön tehokkaaseen hyödyntämiseen. Edellä mainitut asiat olivat syitä myös siihen, että päätin toteuttaa opinnäytetyöprojektini yksin.

Etsin opinnäytetyössäni vastauksia siihen, miten omalla toiminnallani pystyn tukemaan lapsia löytämään vaihtoehtoisia keinoja tuoda hyvällä tavalla julki tunteitaan, mielipiteitään sekä luovuuttaan. Luovuus on tila, jossa ihminen toteuttaa jotain itselleen olennaista, jotain uutta, omaperäistä ja ainutlaatuista. Luovuuteen sisältyy mahdollisuus itsensä kehittämisestä ja tunteiden varassa toimimisesta. Luovuus on myös rohkeutta

laittaa mielikuvitus liikkeelle ja pitää silmät avoimina sekä kykyä käyttää vanhaa tietoa uudella tavalla (Uusikylä & Piirto 1999, 15.)

2 LAPSIRYHMÄN MUODOSTAMINEN JA RYHMÄN JÄSENTEN AIEMPI KOKEMUS TEATTERI-ILMAISUSTA

2.1 Kohderyhmän rajaus

Kohderyhmän rajauksessa käytin neljää erilaista näkökulmaa; Teatteri Ulpun, ohjauksellisen, lasten ryhmässä viihtymisen ja toimivuuden näkökulmaa. Jo aivan alussa projektini kohderyhmäksi valikoituivat minulle entuudestaan tutun Teatteri Ulpun lapset, sekä uudet tulokkaat että aikaisemmin pienissä määrin mukana olleet. Olen ollut Teatteri Ulpun toiminnassa mukana kauan ja nähnyt teatterin lapsityön toteutumisen muotoja läheltä. Teatteri Ulpun puheenjohtaja Raija Pipinen ehdotti, että ottaisin opinnäytetyöni merkeissä ohjaukseni 9-11-vuotiaita lapsia, koska Ulpussa on perinteisesti ollut suuri joukko aktiivisia juuri tämän ikäisiä lapsia. Hän siis arveli, että 9-11-vuotiaita lapsia luultavasti tulisi olemaan riittävästi myös projektini alkamissyksynä.

Lasten ryhmässä viihtymisen näkökulmasta halusin rajata kohderyhmän ikävaihtelun korkeintaan 2-3 vuoden sisään, jotta lasten mielenkiinnon kohteet olisivat olleet yhtään yhteneviä. Ryhmän kokoa pohtiessani mietin ylärajaksi 15 lasta, koska tätä suuremmassa ryhmässä en ehtisi antaa lapsille yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Kyseinen määrä ylittyi projektini aikana yhdellä lapsella.

Toimivuuden näkökulmasta pohdin, kuinka paljon ja minkä ikäisiä lapsia mahtuu käytössä olevaan harjoitustilaan ja mikä olisi yksilöllisyyden periaatetta ohjauksessa noudattaen sopiva maksimikoko ryhmälle.

Tunsin, että opiskelun aikana kerääntynyt varmuus ja käytännön harjoitteluista saatu kokemus tukivat valmiutta työskennellä lasten kanssa ja 9-11-vuotiaat lapset sopivat hyvin omaan näkökulmaani projektin kohderyhmästä. Olinkin suunnitellut haluavani ohjata

juuri ala-asteikäisiä, koska kyseisen ikäryhmän parissa työskentelystä minulla ei ollut aiempaa kokemusta.

2.2 Kohderyhmän aikaisempi kokemus teatteri-ilmaisusta

Alkusyksystä 2006 lapsiryhmän toimintaa hankaloitti se, että lapsilla oli eri verran kokemusta esiintymisestä ja näyttelemisestä. Suurin osa ryhmään ilmoittautuneista lapsista ei ollut ennen ollut teatteritoiminnassa mukana, eli heillä ei ollut kokemusta näyttelemisestä. Mukana oli kuitenkin myös muutama lapsi, joka oli ollut Ulpun toiminnassa ennenkin, noin 1-2 vuoden ajan. Ennenkin teatteritoiminnassa mukana olleille saattoivat perusharjoitukset tuntua "puuduttavilta" kun taas tulokkaille ne olivat ehdottoman tärkeitä. Yritin aina keksiä harjoituksiin jotain uutta, jotta ne eivät tuntuisi turhilta niitä aikaisemmin tehneille.

Aluksi halusin perehtyä 9-11-vuotiaiden lasten kehityspsykologiaan oppimista sekä yksilöllistä ja ryhmässä toimimista ajatellen. Halusin hyödyntää ikäryhmästä kirjoitettua kehityspsykologista tietoa ja käyttää sitä, lapsen yksilöllisen kehitystason huomioiden, tukena ryhmänohjaustyössäni. Tätä kautta tunsin pystyväni ymmärtämään paremmin lasten ryhmäkäyttäytymisen ja toiminnan lainalaisuuksia.

Lapsiryhmäni keskimäärin noin 10-vuotiaat lapset kykenivät analysoimaan jo melko tarkasti omia ja toisten tunteita ja käyttäytymistä. Ahon ja Laineen mukaan tämän ikäinen lapsi pystyy jo erittelemään ominaisuuksiaan, joihin saattaa sisältyä monia taitoja samanaikaisesti. Noin 10-vuotias lapsi on kiinnostunut kaikesta uudesta ja suhtautuu jo melko realistisesti itseensä. Tämän ikäisellä lapsella on usein jo kiinteät ystävyysuhteet, joilla on hyvin tärkeä merkitys itsetunnon rakentamisessa, jopa tärkeämpi kuin vanhemmilla. Fyysinen minäkuva on tässä iässä, varsinkin tytöillä, heikoin minäkuva-alue. Tämä enteilee alkamassa olevaa murrosikää (Aho & Laine 1997, 27-28.)

Ystävät toimivat noin 10-vuoden iässä lapsille käyttäytymisen malleina ja vahvistuksen lähteinä. Tämän ikäiset lapset pyrkivät jo analysoimaan itseään ja käyttäytymistään sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalinen herkkyyks lisääntyy ja he tiedostavat itseensä kohdistuvia odotuksia. Tässä vaiheessa kasvattajan on syytä tietoisesti opettaa lapsille toisten roolien

ottamista ja oman käyttäytymisen seurausten ennakoitua. (Aho & Laine 1997, 134.) Mielestäni draama antaakin mahdollisuuden oppia empatiakykyä ja toisen tunteiden huomioon ottamista. Tähän päämäärään tähtäsin projektini aikana draaman tarjoamin keinoin.

3 LAPSIRYHMÄN TOIMINNAN SISÄLLÖT JA PROJEKTILLE ASETETUT TAVOITTEET

3.1 Lapsiryhmän toiminnan sisällöt

Noudatin projektin ajan toiminnassani lapsilähtöisyyden periaatetta. Projektin alkaessa laadin tarkat suunnitelmat jokaiselle tulevalle kuukaudelle, mutta muokkasin suunnitelmiani aina tarpeen tullen lasten tarpeiden ja toivomusten perusteella.

Keräsin koko vuoden ajan lapsilta palautetta. Syksyllä 2006 ja keväällä 2007 lapset kirjoittivat paperille asioita, joita he toivoivat ryhmässä tehtävän ja mitä he erityisesti halusivat oppia tai missä asioissa he halusivat kehittyä. Lisäksi keväällä he kertoivat mitä mielestään ovat vuoden aikana oppineet ja mitä ovat lapsiryhmässä käymisestä saaneet irti.

Näin sain tietää mitä lapset odottivat toiminnalta. Lähes jokaisessa paperissa oli toiveena oppia näyttelemään. Muita toiveita olivat muun muassa maskeeraamaan ja puvustamaan oppiminen sekä esiintymiskammosta irti pääseminen. Toimintaan toivottiin sisältyvän näyttelemistä, pikkuesitysten tekoa sekä leikkimistä ja pelaamista. Lähdin suunnittelemaan toimintaa ottaen lasten toiveita huomioon.

Asetin ryhmän toiminnalle sekä lasten ja omien ohjaustaitojeni kehitykselle (liitteenä tarkemmin esiteltyjen teemakuukausien lisäksi) välitavoitteita. Näiden välitavoitteiden avulla punnitsin aikaansaatuja muutoksia. Jokaisella tekemällämme harjoituksella ja harjoituskerralla oli tavoite, mitään ei tehty vain tekemisen vuoksi.

3.2 Projektille asetetut tavoitteet

Jaoin projektiin liittyvät tavoitteet kolmeen osioon. Näitä osioita ovat lapsiryhmän toiminnalle asetetut tavoitteet, henkilökohtaiset tavoitteet sekä liitteenä olevien lapsiryhmän ohjaajalle suunnattujen käytännön ohjeiden tavoitteet.

3.2.1 Lapsiryhmän toiminnan päämäärät

Lapsiryhmän toiminnalle asetetut päämäärät perustuivat siihen, että jokaisella kuukaudella oli jokin teema. Kuukausittaisten teemojen ansiosta toiminta eteni järjestelmällisesti ja muodosti tavoitteisen kokonaisuuden. Teemakuukaudet ovat esitelty tarkemmin liitteenä.

Pyrin toimimaan kokoontumisia suunnitellessa ja toteuttaessa mahdollisimman lapsilähtöisesti ja jatkuvasti hyödyntämään ryhmästä esiin nousevia ideoita. Toisin sanoen, halusin lasten kokevan, että heitä ja heidän mielipiteitään arvostetaan ja kunnioitetaan. Lapsilla oli mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan ja tämä myös lisäsi aktiivisuutta ja innostuneisuutta sekä kuulluksi tuleminen lisäsi itseluottamusta.

Lapsiryhmän toiminnan tavoitteet liittyivät myös sosiaalisuuteen kasvamiseen ja ryhmässä toimimisen opetteluun. Ryhmällä tarkoitetaan ihmisjoukkoa, jolla on yhteinen päämäärä tai tavoite ja jonka jäsenet tietävät kuuluvansa tähän ryhmään. (Aho & Laine 203).

Kannustin lapsia löytämään esiintymisen ilon ja saavuttamaan siihen tarvittavan rohkeuden. Tavoitteenani oli saada lapsia oppimaan tärkeää, päivittäin tarvittavaa esiintymisen taitoa ja opettaa ryhmässä toimimisessa tarvittavia sosiaalisia taitoja. Sosiaaliset taidot voidaan määritellä sosiaalisesti hyväksytyksi käyttäytymiseksi. Ne voidaan jakaa perustaitoihin eli välttämättömiin vastavuoroisuuden edellytyksiin, joita ovat muun muassa toisen kuuntelu ja itsensä ilmaiseminen, sekä monimutkaisiin taitoihin, joita ovat esimerkiksi yhteistoimintaan, auttamiseen ja ohjeiden noudattamiseen kykeneminen (Aho & Laine 1997, 105.)

Keskityin ryhmäkoheesioon ja erilaisten harjoitusten kautta pyrin alusta alkaen luomaan ryhmästä mahdollisimman yhtenäisen ja yhteistyökykyisen. Ryhmäkoheesiolla eli kiinteydellä tarkoitetaan koko ryhmän kaikkien jäsenten yhteensä tuntemaa vetovoimaa ryhmää kohtaan. Voimakkaalla ryhmäkoheesiolla on positiivisia vaikutuksia sekä yksilölle että koko ryhmän toiminnalle (Aho & Laine 1997, 203.) Kaikkien oli opittava toimimaan kaikkien kanssa, ohjaajana en antanut lapsille muita vaihtoehtoja.

Ryhmä oli alussa selkeästi jakaantunut pienempiin ryhmiin, koska moni oli tullut ryhmään yhden tai useamman ystävänsä kanssa tai tunsivat toisia lapsia etukäteen esimerkiksi harrastustoiminnasta tai koulusta. Ryhmien sisälle voi muodostua alaryhmiä, joissa on voimakas koheesio, mutta joiden toiminta ei ole positiivista koko ryhmän kannalta (Aho & Laine 1997, 205). Ryhmässä oli myös sellaisia, jotka tulivat yksin ja tavoitteenani oli heti alussa muuttaa ryhmän muotoa yhtenäisemmäksi, hajottaa "kuppikuntia". Tätä tavoitetta lähdin viemään eteenpäin erilaisin tutustumis-, luottamus- ja ryhmäytymisharjoituksin, joita on luettavissa raporttini liitteinä.

Tavoitteenani oli erilaisten draamakasvatuksellisten harjoitteiden avulla opettaa lapsille, miten he voisivat ilmaista itseään paremmin. Draamakasvatus ei kuitenkaan ole opettamista perinteisessä mielessä, vaan kyse on erilaisten näkökulmien ja vaihtoehtoisten mahdollisuuksien luomisesta. Sitä apuna käyttäen luodaan oppimismahdollisuuksia kokemuksen kautta (Heikkinen 2004, 30.) Halusin heidän löytävän uusia keinoja ja rohkeutta itsensä ilmaisuun. Toivoin, että lapset löytävät itsestään jotain uutta. Pyrin siihen, että jokainen tunnistaisi omat kykynsä ja toisi niitä entistä paremmin muiden tietoisuuteen. Tätä ennen oli kuitenkin saatava luoduksi ryhmän ilmapiiri mahdollisimman avoimeksi ja suvaitsevaiseksi. Tähän pyrin antamalla lapsille erilaisia yhteisiä tehtäviä ja tavoitteita, yhteisiä onnistumiskokemuksia ja jaettua iloa. Pyrin myös siihen, että oppiminen olisi hauskaa. Olkoon oppimismenetelmä mikä tahansa, ei oppimisen ilon merkitystä voi koskaan painottaa liikaa. Informaatio on aina liitettävä leikkimieleen, onnistumisen, epäroinnin ja menestymisen elämyksiin sekä erilaiseen kisailuun. Opittava aines jää näin kuin huomaamatta muistiin ja miellelyhtymät syntyvät kuin huomaamatta (vrt. Ursin & Ursin 2002, 121.) Pelkkä tavoitteisiin pyrkiminen ja mekaanisuus olisi mitä luultavimmin vienyt ryhmässä toimimisen ilon ja tämä puolestaan olisi johtanut ryhmässä käymisen vähenemiseen.

En pyrkinyt kouluttamaan lapsista ammattinäyttelijöitä, vaan halusin panostaa viihtyvyyteen ja oppimiseen yhdessä tekemällä. Heikkinen toteaa draamakasvatuksen olevan mitä suurimmassa määrin yhteistoiminnallista oppimista. Se on tavoitteellista, vastuullista ja kurinalaista työskentelyä yhteisvoimin. Ryhmä on draamallisesta tuotoksestaan yhteisvastuullinen ja kaikkea tekemistä leimaa sosiaalisuus. (Heikkinen 2004, 126)

Käytinkin oppimistilanteiden järjestämisessä hyödyksi yhteistoiminnallisen oppimisen periaatteita. Yhteistoiminnallinen oppiminen tarkoittaa oppimistilanteiden järjestämistä sellaisiksi, että lapset toimivat yhdessä pyrkien samalla mahdollisimman hyvin henkilökohtaisiin ja ryhmäkohtaisiin oppimistuloksiin. Yhteistoiminnallisen oppimisen periaatteena on, että sekä lapsi että koko ryhmä saavat itselleen jotain uutta. Menetelmällä pyritään myös ryhmän yhteenkuuluvuuden vahvistamiseen niin, että oppijat tuntevat tarvitsevansa toisiaan tehtävien teossa. (Leppilampi & Sahlberg 1994, 71-72)

Oppimistilanteisiin lapsiryhmässä liittyi vahvasti myös kokemuksellinen oppiminen. Sen keskeisiä periaatteita ovat oppimisen eteneminen konkreettisin käytännön harjoituksin sekä reflektointi ja toiminnan arviointi. Oppiminen etenee sykleinä ja tähtää yhä paremman käyttöteorian kehittämiseen. (Heikkinen 2004, 128)

Lapset halusivat joka viikko näytellä, joten pyrin siihen, että niin myös jossain määrin tehtiin. Moni lapsi oli yleisön eteen päästessään aivan kuin eri ihminen ja palkitsin tätä rohkeutta kannustamalla ja kehumalla, mutta myös annoin uusia vinkkejä ja näkökulmia. Tavoitteenani oli käyttää toiminnassani hyödyksi mahdollisimman paljon lasten rikasta mielikuvitusta, ideoita ja toivomuksia.

3.2.2 Henkilökohtainen kehittyminen

Henkilökohtaisiin tavoitteisiini kuului ryhmänhallintavalmiuksieni kehittäminen. Halusin oppia paremmin ohjaamaan ja hallitsemaan lapsiryhmää kokonaisuutena, keskittyen samalla jokaiseen lapseen yksilönä. Tavoittelin projektissa myös organisointikyvyn eli suunnitelmallisuuden kehittämistä. Keskityin eritoten ajankäyttöön ja resurssien realistiseen hahmottamiseen. Halusin ohjausprojektini myötä oppia myös ottamaan vastuuta lapsiryhmän toiminnasta ja pyrin myös laadukkaan ja virikkeellisen toiminnan aktiivi-

seen järjestämiseen lapsille. Vehkaojan mukaan teatteri-ilmaisun ohjaajalla onkin vastuu työstä, jota hän ryhmänsä kanssa tekee, mutta ennen kaikkea hän on vastuussa ihmisistä, joiden kanssa hän ryhmässä työskentelee. Ainoa tapa, jolla kantaa tämä valtava vastuu on rakastaa, rakastaa ja rakastaa. (Vehkaoja 2006, 64.) Vehkaojan periaatteen mukaisesti pyrin näyttämään lapsille, että pidän heidän kanssaan työskentelystä ja nautin yhteisestä ajastamme.

Tavoitteenani oli myös oppia käyttämään draamaa sosiaalipedagogisena välineenä. Olin näytellyt teatterissa ja näin tutustunut draamaan. Sosionomikoulutuksen aikana olin omaksunut sosiaalipedagogisen orientaation. Halusin yhdistää koulutuksen ja harrastuksen tuoman kokemuksen ja kehittää niitä pidemmälle yhtenäisenä kokonaisuutena.

3.2.3 Käytännön ohjeiden hyödyntäminen

Idea opinnäytetyöni raportin käyttöön myös lapsiryhmäohjaajan apuna nousi Teatteri Ulpun esille tuomasta tarpeesta. Teatteri Ulpun lapsiryhmäohjaajat ovat usein nuoria ja melko kokemattomia toimimaan lasten parissa. Ohjaukseen liittyvistä käytännön vinkeistä ja neuvoista olisi heille hyötyä lapsiryhmän kokoontumisia suunnitellessa ja toteuttaessa sekä järkevän ajankäytön opettelussa.

Päätin liittää opinnäytetyöraportin liitteeksi käytännön ohjeita. Kyseinen aineisto kertyi lapsiryhmän ohjausprojektin myötä. Halusin, että toteutetusta projektista jäisi myös kirjallista materiaalia. Raporttini liitteinä onkin tästä syystä lapsiryhmän ohjauksessa käyttämiäni harjoituksia ja työtapoja. Olen käsitellyt ohjaustoimintaani reflektioivasti ja kriittisesti. Liitteinä ovat erityisen toimiviksi osoittautuneet menetelmät ja harjoitukset. Ohjeet toivottavasti vähentävät uusien lapsiryhmäohjaajien ”kantapään kautta” oppimista ja turhien harjoitusten teettämistä.

Olen jakanut liitteinä olevat harjoitukset osioihin, joihin on selkeyden ja selaamisen helpottamiseksi sisällytetty samantyylliset harjoitukset. Olen pyrkinyt esittämään ohjeet ja harjoitukset mahdollisimman johdonmukaisessa järjestyksessä.

4 TUTKIMUSOTTEENA TOIMINNALLISEN JA PROJEKTITYYPPISEN LÄHESTYMISTAVAN YHDISTELMÄ

Opinnäytetyöni on yhtäaikaisesti sekä projektimuotoinen että toiminnallinen. Toiminnallisuutta on siihen liittyvä vuorovaikutus, käytännön toiminta, sen suunnittelu ja toteutus. Airaksinen on todennut toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoiteltavan ”ammattillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä” (Airaksinen & Vilka 2003, 9). Pysin juuri tähän kokoamalla yhteen liitteinä olevia, tuleville lapsiryhmäohjaajille suunnattuja harjoituksia ja ohjeita. Projektini toiminnallinen osuus oli lukuvuoden kestävä johdatus tähän päämäärään. Halusin, että minulla on aiheesta oikeasti käytännön kokemusta, kirjallisuudesta omaksumani teoria-tiedon lisäksi.

Opinnäytetyöni on myös projektityyppinen, koska se on ajallisesti rajattu ja sille on asetettu selkeät tavoitteet ja päämäärät. Projekti on Airaksisen mukaan ”tavoitteellinen, tietyn ajan kestävä prosessi. Se voi olla osa isommasta hankkeesta tai sillä voidaan tähdätä tiettyyn rajattuun kertaluonteiseen tulokseen.” (Airaksinen & Vilka 2003, 48.)

Projektitoimintaa voidaan soveltaa varsin vapaamuotoisesti. Teatteri- ja kerhotoimintaa, johon draamaprojektini sisältyi, voidaan hyvin edellytyksin toteuttaa projektimuotoisesti (Virkki & Somermeri 2002, 9-10.)

Tutkimusotteessa on myös kvalitatiivisen eli laadullisen lähestymistavan piirteitä. Laadullisessa lähestymistavassa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Tällä tarkoitetaan ilmiön merkityksen tai tarkoituksen selvittämistä sekä kokonaisvaltaisen ja syvemmän käsityksen saamista ilmiöstä. Käytännössä tämä tarkoittaa usein tilan antamista tutkittavien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille sekä perehtymistä tutkittavaan ilmiöön liittyviin ajatuksiin, tunteisiin ja motiiveihin (Hirsjärvi & Sajavaara, 18.7.07, http://fi.wikipedia.org/wiki/Laadullinen_tutkimus.) Tavallaanhan en toiminnallisessa opinnäytetyössäni toteuttanut tutkimusta sanan perinteisessä mielessä, muuten kuin oma-toimisesti havainnoidessani lasten kehittymistä ja ryhmädynaamisia seikkoja. Olikin haastavaa saada siirrettyä omassa tietoisuudessani olevat ”tulokset” kirjalliseen muotoon.

Käytin aineistonkeruumenetelminä osallistuvaa havainnointia ja toimintatutkimusta. Eskolan mukaan osallistuva havainnointi on havainnointitapa, jota käyttäessään tutkija osallistuu jollakin tavalla tutkimansa yhteisön toimintaan (Eskola & Suoranta 2001, 98.) Olin usein itse ohjaustyöni ohessa aktiivisena toimijana mukana harjoituksissa. Halusin päästä mahdollisimman lähelle todellisuutta, lasten elämää. Toisinaan tarkkailin ryhmän toimintaa myös sivusta ja kirjasin ylös havaintojani lasten käyttäytymisestä ja toiminnasta.

Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan aineistonkeruutapaa, jossa tutkija tavalla tai toisella osallistuu tutkimansa yhteisön toimintaan sekä havainnoi ja tallettaa keräämänsä tiedot systemaattisesti. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijan rooli saattaa vaihdella, mutta vuorovaikutus tapahtuu tutkittavien eli havainnoitavien henkilöiden ehdoilla. Toisinaan tutkija osallistuu toimijana aitoihin, luonnollisiin kenttätilanteisiin kun taas toisinaan tutkija tekee havainnoiteja ulkopuolisena henkilönä (Eskola & Suoranta 2001, 98-99.)

Käytin projektissani tutkimusmenetelmänä osin toimintatutkimuksellista metodia. Toimintatutkimus tarkoittaa pienimuotoista interventiota todellisen maailman toimintaan ja myös tämän intervention vaikutuksen tutkimista. Tutkija pyrkii vaikuttamaan tutkittavien todellisiin elämäntilanteisiin osallistumalla sekä heidän tavoitteidensa asettamiseen että niihin johtavien keinojen etsimiseen. Tutkija myös toimii tiiviisti yhdessä ryhmän jäsenten kanssa. Samoin ryhmän jäsenet ovat keskenään yhteistyössä (ks. Niskanen, 18.7.07, <http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/toiminta.htm>.) Ryhmätoiminnan havainnointini kantavana periaatteena olikin, että olin yksi ryhmäläisistä, tasavertainen toimija, enkä henkisesti tavoittamattomissa oleva ja käskyjä jakava taho. En pyrkinyt omaksumaan johtajan roolia, vaikka tietyissä auktoriteettiasemassa oleminen oli välttämätöntä.

Toimintatutkimuksen tavoitteena ei ole kuitenkaan vain tutkiminen, vaan myös toiminnan samanaikaisesti tapahtuva kehittäminen (Aaltola & Valli 2007, 197). Lapsiryhmän ohjaajana pyrin havainnoimaan ryhmäläisten lisäksi itseäni ja reflektoinnin avulla kehittymään jatkuvasti. Kuuselan mukaan (2005, 10) toimintatutkimuksellisiin lähestymistapoihin liittyy keskeisesti myös idea siitä, että tutkimuksen ja käytännön yhteistoiminta johtaa kokemukselliseen oppimiseen.

Pyrin koko projektin ajan rakentamaan ryhmäläisten ja itseni välille luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta, jotta ryhmäläiset kykenisivät toimimaan vapautuneesti ja luonnollisesti ja havainnointini kohdistuisi aitoihin tilanteisiin.

5 PROJEKTIN VAIHEET

5.1 Prosessin käynnistys

Suunnitteluprosessin käynnistyessä minulla ei ollut muuta kuin innostusta ja vahva motivaatio lähteä viemään eteenpäin ajatustani lukuvuoden mittaisesta näytelmäkerhosta. Valitsin näin pitkän ajan, koska halusin tutustua lapsiin kunnolla ja nähdä ryhmätoiminnan vaikutukset pidemmän ajan kuluessa.

Lähdin viemään ideaani eteenpäin keskustelemalla siitä keväällä 2006 Teatteri Ulpun hallituksen puheenjohtajan kanssa. Teatteri Ulpu on Satakunnassa sijaitseva ulvilalainen 14 vuotta toiminut harrastajateatteri. Teatterin jäsenistä suurin osa on lapsia ja nuoria. Lapsiryhmien ohjaustoiminta on alkanut teatterissa kuusi vuotta sitten. Lapsiryhmien ohjaajina ovat perinteisesti toimineet teatterin omat nuoret. Puheenjohtaja toi vahvasti keskustelussamme esiin lapsi- ja nuorisotyön kehittämistarpeen ja halusi opinnäytetyön toteutuvan. Sovimme, että otan vuoden 2006 syyskuun alusta ohjattavakseni lapsiryhmän, jonka toiminnalle laadin selkeät toimintaperiaatteet ja tavoitteet.

Lapsiryhmän ohjaus ja siihen liittyvät tavoitteet muodostivat opinnäytetyöni toisen puoliskon; osa opinnäytetyötäni on Teatteri Ulpun tuleville lapsiryhmäohjaajille laatimani liitteenä oleva käytännön ohjeistus. Kokosin ohjeet projektini aikana esiin nousseiden havaintojeni, lapsiryhmässä toimiviksi osoittautuneiden harjoitteiden ja ohjausmenetelmien perusteella.

Alkusyksystä 2006 kävimme puheenjohtajan kanssa yhdessä läpi lapsiryhmätoiminnalle ja opinnäytetyölleni asettamat tavoitteet. Keskustelimme tavoitteiden toteuttamismenetelmistä sekä rajasimme ja tarkensimme niitä yhdessä Teatteri Ulpun toimintaperiaatteille parhaiten sopiviksi. Sovimme myös, että saan maksutta käyttää projektini toteutukseen Teatteri Ulpun tiloja ja materiaaleja, kuten välineitä askarteluun sekä näytelmävaa-

tevarastoa ja kokoontumistilaa. Keskustelimme myös Teatteri Ulpun lapsityön perusperiaatteista. Kyseisiä periaatteita ovat puheenjohtajan mukaan muun muassa yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen, sosiaalisuuteen kasvaminen, kaikkien kanssa toimeen tuleminen, tekemisen ilo, luovuus ja sen tiedostaminen itsessä sekä toiminnan kasvatuksellisuus.

Kun ohjauksen aloittamiseen liittyvistä käytännön asioista oli sovittu, Teatteri Ulpun hallitus antoi luvan opinnäytetyön tekemiseen. Vuoden 2006 elokuussa koulujen alettua toimitin Ulvilan alakouluille esitteitä, joissa kerrottiin lapsiryhmän ensimmäisen kokoontumisen ajankohta. Kokoontumiseen saapui paikalle kuusi lasta. Ensimmäisellä varsinaisella tapaamiskerralla mukaan ilmoittautui vielä seitsemän lasta lisää ja syksyn aikana ryhmään tuli vielä kolme lasta. Ryhmään kuului siis kaiken kaikkiaan kuusitoista 9-11-vuotiasta lasta.

5.2 Opinnäytetyön teosta tiedottaminen lasten vanhemmille

Kerroin ensimmäisillä kerroilla jokaiselle lapselle, että teen lukuvuoden aikana ryhmämme toiminnasta opinnäytetyötä ja selitin, mitä se tarkoittaa. Tiedotin lisäksi lapsiryhmään ilmoittautuneiden lasten vanhemmille kirjallisesti, että laadin ryhmän toiminnasta ja ohjauksestani opinnäytetyötä. Jokaisen osallistuneen kotiväki oli siis tietoinen mihin projektiin heidän lapsensa ryhmässä käydessään osallistui.

Tiedonkulku oli muutenkin vilkasta vuoden aikana. Lähes jokaisen kokoontumisen jälkeen lapset viestivät kotiin, mitä tulevaan ohjelmistoon kuului. Halusin, että vanhemmat olivat tietoisia kerhon toiminnasta ja sisällöstä. Arvelin sen lisäävän vanhempien kiinnostusta toimintaan ja vahvistavan heidän motivaatiotaan kuljettaa lapsia harjoituksiin.

5.3 Lapsiryhmän kokoontumiset

Ryhmä kokoontui vuoden aikana yhteensä 34 kertaa. Kokoontumiset kestivät kerrallaan 75 minuuttia. Valitsin kokoontumisille juuri 75 minuutin mittaisen ajan, koska halusin luoda ryhmään rauhaisan tunnelman, johon ei kuulunut ainainen kiireessä hosuminen.

Tunti olisi mielestäni hyvä aika työskentelylle ja 15 minuuttia oli siis käytettävissä muuhun oheistoimintaan. Tämän ajan lapset jaksoivat keskittyä tekemiseen.

Kokoontumisen alussa toivotin aina lapset tervetulleiksi ja otin ylös läsnäolijoiden nimet. Tämän jälkeen kyselin ryhmäläisten kuulumisia. Halusin, että kaikki tuntevat olevansa tervetulleita ryhmään ja tietävän, että ohjaajaa kiinnostaa heidän elämänsä myös harjoitustilan ulkopuolella. Pyrin dialogisuuteen lasten kanssa. Dialogi merkitsee yhteistä ”kielellistä huonetta”. Se tarkoittaa jakamista ja kohtaamista. Dialogiin osallistuneet osapuolet eivät ole sen jälkeen enää samanlaisia, koska molemmat osapuolet ovat olleet osallisina ”kielellisessä huoneessa” (Ranne 2005, 16.)

Kokoontumisen alussa oli yleensä 1-2 lämmittelyharjoitusta. Lämmittelyharjoitusten tarkoituksena on ”vetreyttää” ryhmä. Lämmittelyharjoitukset lisäksi tutustuttavat lapsia omaan kehoonsa ja sen mahdollisuuksiin. (ks. Vehkalahti 2003, 29) Tämän jälkeen siirryttiin joko johonkin tutustumista tai ryhmäytymistä sisältävään tai vaihtoehtoisesti joko minuutta ja itseluottamusta tai ryhmän jäsenten välistä luottamusta lisäävään harjoitukseen. Joka kokoontumisessa tehtiin näyttelemisen perustekniikoihin liittyviä esiintymisharjoituksia. Silloin tällöin kokoontumisissa oli myös improvisaatiota tai pikkuesityksiä pienryhmissä. Improvisaation perustehtävänä on kehittää kykyä eläytyä toisen ihmisen tilanteeseen ja tunteisiin sekä kykyä havaita yksilön ja yhteisön toiminnan syy- ja seuraussuhteita. Improvisaatioharjoitukset kehittää myös valmiutta toimia luontevasti eri tilanteissa, eläytyä sekä ottaa huomioon muut näyttämöllä olijat. (Sinivuori & Sinivuori 2000, 141)

Pienoisnäytelmien työstämisen aikaan ryhmän kokoontumiset keskittyivät näytelmän harjoitteluun sekä puvustuksen ja lavastuksen suunnitteluun. Niissä oli aina aluksi myös lämmittelyharjoitus. Ryhmässäni oli muutama vilkas lapsi ja huomasin, että lämmittelyharjoituksista on heille hyötyä. Näin he saivat päästetyksi ylimääräisiä höyryjä ulos jo heti alussa. Kokoontumiset päättyivät yleensä kannustavaan harjoitukseen tai muuhun koko ryhmän yhteiseen leikkiin. Halusin, että ryhmä kokoontuu vielä kokoontumisten lopussa yhteen ennen kotiinlähtöä.

6 LAPSIRYHMÄN OHJAUKSESSA KÄYTETYT MENETELMÄT

6.1 Sosiaalipedagoginen työote

Sosiaalipedagogiikassa sosiaalinen on yhdistetty pedagogiseen, joka merkitsee yksilöille ja ryhmille annettavaa täyden kasvun mahdollisuutta. Sosiaalipedagogisia menetelmiä käytetään siihen, että yksilöitä ja ryhmiä tuetaan yhteiskunnan täysipainoiseen jäsenyyteen ja omasta itsestä huolehtimiseen. Sosiaalipedagogiikka korostaa eritoten osallisuutta ja dialogia kasvattajan ja kasvatettavan välillä. Kasvatusta ajatellaan kommunikaation prosessina, jonka ytimessä on kasvatettavan osallistuminen. (Ranne 2005, 15-16.)

Olen sosionomikoulutuksen aikana sisäistänyt sosiaalipedagogisia menetelmiä ja halusin käyttää niitä hyödykseni projektissani. Pysin olemaan lapsille suunnannäyttävä ja turvallinen vierellä kulkeva aikuinen antamatta valmiita vastauksia. Halusin, että jokainen ryhmäläinen kokee oppimiselämyksiä löytämällä ratkaisut itse.

Sosiaalipedagoginen työote näkyi ohjauksessani myös siinä mielessä, että halusin keskittyä lasten tulevaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen haluun eli aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamiseen ja yhteiskuntatietoisuuteen. Teatteri on taidemuodon lisäksi väline inhimillisten suhteiden ja yhteiskunnallisen tilanteen ymmärtämiselle ja tiedostamiselle (Kurki 2000, 141). Pidimmekin ryhmässä kuvitteelliset presidentin- ja eduskuntavaalit sekä lasten toivomuksesta kevään viimeisellä kerralla Linnan juhlat. Halusin tehdä kevään viimeisestä kokoontumisesta ikimuistoisen. Linnan juhlissa nautittiin hienoista tarjoi- luista, kuunneltiin klassista musiikkia sekä presidentin valmistamaa puhetta ja pukeuduttiin pukuvaraston hienoimpiin juhlapukuihin. Lapset myös katsoivat dvd:ltä pienoisenäytelmänsä. Se kuvattiin, jotta sen katsominenkin olisi omaan esiintymiseen liittyvä oppimistilanne. Keskustelimme tallennuksen herättämistä tunteista ja annoin jokaiselle palautetta.

6.2 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiaalipedagogiikkaan liittyy myös sosiokulttuurisen innostamisen periaate, jota käytin ohjauksessani hyödyksi. Leena Kurjen mukaan (2000, 44) sosiokulttuurinen innostami-

nen on erityislaatuinen sosiaalipedagogiikan soveltamisen ala. Hänen mukaansa sosiokulttuurinen innostaminen on ammatillista toimintaa, jonka tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta.

Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii herättämään ihmisten tietoisuutta, organisoimaan toimintaa ja saamaan ylipäättään ihmiset liikkeelle. Innostamisprosessi suuntautuu ”sosiaalisen kommunikaation edistämiseen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja subjekti-subjekti- suhteen kehittämiseen” (Kurki 2000, 19). Sosiokulttuurinen innostaminen oli hyödyksi innostaessani eri-ikäisiä ryhmäläisiä yhteiseen toimintaan.

Taide ja erityisen vahvasti teatteri on yksi innostamisen keskeisimmistä välineistä, koska innostamisen tehtävänä on luoda mahdollisuuksia ihmisten osallistumiselle monipuoliseen ilmaisulliseen toimintaan ja arvojen ja ajatusten luovaan ilmaisuun. Teatterin merkitys ihmiselle on sekä yksilöllinen että sosiaalinen. Teatterityö on samanaikaisesti sekä kriittistä että vapauttavaa ja integroi kasvatuksellisuutta, luovuutta ja osallistumista. (Kurki 2000, 139-141.)

7 PIENOISNÄYTELMIEN VALMISTUSPROSESSIT

Valmistimme syksyllä ja keväällä pienoishäytelmät, jotka esitettiin yleisölle. Aloitimme molempien näytelmien teon ryhmäkeskustelulla, jonka avulla selvitin lasten toiveita aiheista ja heidän ideoitaan. Kirjoitin lasten ehdottamia aiheita ylös ja valitsin niistä käsikirjoituksen pohjaksi muutaman. Kerroin lapsille valituiksi tulleet aiheet. Aloimme pohdita yhdessä, millainen juoni, millaisia roolihahmoja ja millaisia tapahtumia näytelmissä voisi olla. Lapset kertoivat ideoistaan ja kirjoittivat niitä lisäksi paperille, jotka antoivat minulle nimettömänä. Menettelyllä halusin vaikuttaa siihen, että jokainen sai äänensä kuuluviin, vaikka ei halunnut kertoa ideoitaan julkisesti.

7.1 Syksyn pienoisnäytelmän vaiheet

Syksylle asetettu pienoisnäytelmätavoite muotoutui siten, että lapset ehdottivat keksimääni pohjatarinaan juonenkäänteitä ja keksivät roolihahmoilleen nimet, iät ja loivat niille persoonallisuuden. Kirjoitettua näytelmän puhtaaksi aloitimme harjoitukset. Lukuharjoitusten jälkeen näytelmäharjoitukset tapahtuivat Friitalan kerhohuoneiston tilojen ahtauden vuoksi Teatteri Ulpun esiintymistilassa Ulvilan kirjaston studiossa. Studion tilat olivat ihanteellisen tilavat. Studiossa esitetään myös ”oikeita näytelmiä” oikealla esiintymislavalla. Tämä motivoi lapsia esiintymään yhä vapautuneemmin sekä rohkeammin.

Syksyn aikana harjoiteltu pienoisnäytelmä sai nimen ”Joulun taika” ja sen piti olla valmis pari viikkoa ennen joulua. Pienoisnäytelmä esitettiin Teatteri Ulpun joulujuhlassa. Joulujuhlaan oli yleisöksi kutsuttu Teatteri Ulpun omaa väkeä ja lisäksi lasten vanhempia, tuttaviam ja sukulaisia. Esiintyminen oli monelle lapselle ensimmäinen julkinen ja monet jännittivät tilannetta todella paljon. Kaikki sujui kuitenkin hyvin ja lapset olivat silmin nähden ylpeitä itsestään. Annoin näytelmästä myönteistä palautetta. Kävimme näytelmän sujumista läpi myös joulun jälkeen, kevään ensimmäisellä kokoontumiskerralla.

7.2 Kevään pienoisnäytelmän työstäminen

Keväälle teemakuukausien lisäksi asettamani välitavoite oli myös pienoisnäytelmän toteuttaminen, jonka valmistamiseen halusin lasten osallistuvan syksyn pienoisnäytelmää täysipainoisemmin. Halusin ohjata myös toisen pienoisnäytelmän, jotta voisin verrata syksyn ja kevään pienoisnäytelmiä konkreettisesti toisiinsa ja nähdä käytännössä miten lapset ovat kehittyneet itseilmaisussaan ja esiintymisessään. Kevään noin 15 minuuttia kestävä pienoisnäytelmä ”Salaperäiset salkkuvargaat” esitettiin Teatteri Ulpun lapsiryhmäläisille ja heidän sukulaisilleen, ystävilleen ja tuttavilleen suunnatussa kevättriehassa, joka järjestettiin toukokuussa 2007 Ulvilan kirjaston studiolla. Katsojia oli paljon ja esitys sujui esiintymisen, äänenkäytön ja eläytymisen sekä vuorosanojen kannalta oikein hyvin. Monet lapsista olivat kehittyneet selvästi joulunäytelmän ajoilta, jolloin lavalla

olo oli jäykempää. Lapset eivät jännittäneet lavalle menoa enää niin paljon, vaan se oli jo tuttua puuhaa.

Myös aihe saattoi vaikuttaa lasten kasvaneeseen innostukseen. Se kiinnosti lapsia enemmän kuin joulunäytelmän aihe, joka oli melko perinteinen joulutarina. Kevään pienoisenäytelmää kirjoittaessani halusin nimenomaan huomioida lasten mielenkiinnon kohteet. Pienoisnäytelmä sisälsi jännitystä, sillä siinä tapahtui ryöstö. Muita pienoisenäytelmässä käsiteltyjä aiheita olivat koululaisten kesäloma, ihastuminen ja käsitykset oikeasta ja väärästä.

Halusin, että aiheet ovat läheltä 9-11-vuotiaiden lasten maailmaa ja että näytelmässä näkyy lasten "kädenjälki". Joku toinen ohjaaja olisi ehkä halunnut suunnitella puvustuksen ja lavastuksen itse, jotta se olisi "ammattimaisempi" ja yhteneväisempi. Halusin kuitenkin, että lapset saavat tehdä pienoisenäytelmästä oman eikä ohjaajan näköisen. Vehkaoja toteaa, että kun esityksen lähtökohdat etsitään ryhmäläisistä itsestään, joko valitsemalla näytelmätekstin lasten mielenkiinnon kohteiden perusteella, tuottamalla tekstin ryhmässä tai valmistelemalla esityksen muuten kuin valmiin tekstin pohjalta, saadaan ryhmän jäsenet sitoutumaan prosessiin ja luodaan puitteet toimivalle yhteistyölle ja jokaisen ryhmäläisen henkilökohtaisten taitojen kehittymiselle (Vehkaoja 2006, 39).

7.3 Sadutus näytelmäprosessin käynnistämisen apuna

Sadutuksessa lasta pyydetään kertomaan oma satu tai tarina, jota aikuinen kuuntelee ja jonka hän kirjaa sanantarkasti ylös. Kielioppivirheitä ei saa korjata eikä murreseikkoja muokata kirjakieleksi. Sadutus tähtää vastavuoroiseen toimintakulttuuriin. Se on keino, jonka avulla aikuiset voivat ottaa lapset heille luontaisella tavalla mukaan toiminnan suunnitteluun. (Karlsson 2003, 10.) Olin jo pitkään halunnut oppia käyttämään kyseistä menetelmää lasten parissa tehtävän työn osana ja nyt siihen tarjoutui tilaisuus.

Toteutin sadutuksen pari- ja ryhmäsadutuksena, koska aika ei riittänyt jokaisen lapsen henkilökohtaiseen sadutukseen. Sadutuksen avulla lasten mielikuvitus pääsi valloilleen ja he saivat tuoduksi ideansa julki. Sadutuksen tuloksena syntyneet tarinat antoivat minulle hyvän pohjan kirjoittaa pienoisenäytelmä repliikeiksi. Sadutustilanne oli lisäksi in-

tiimi tilanne, jossa opin jotain lisää jokaisesta lapsesta. Uskon, että myös he kokivat tilanteen miellyttävänä ja uskalsivat luottaa minuun antamalla itsestään jotain.

Annoin sadutustilanteessa lapsille aiheen, josta he saivat yhdessä kertoa minulle minkälaisen tahansa tarinan. En puuttunut kielioppivirheisiin tai lähtenyt viemään kerrontaa mihinkään suuntaan, vaan sadutuksen idean mukaisesti kirjoitin kaiken ylös juuri niin kuin kuulin. Kun tarina oli valmis, luin sen tarinan kertoneille lapsille ääneen. Toisten tarinoita ei luettu toisille, sillä se olisi mielestäni rikkonut sadutustilanteessa välillemme syntyneen luottamuksellisuuden.

Joulunäytelmää tehtäessä jatkoin edellä mainitun vaiheen jälkeen käsikirjoitusta kotona ja jaoin roolit lasten toiveiden ja oman näkökulmani pohjalta. Kevätnäytelmää tehtäessä aloin edellä mainitun vaiheen jälkeen toteuttaa parisadutusta, jonka avulla sain hyvää materiaalia käsikirjoituksen laatimisen pohjaksi. Karlssonin mukaan (2003, 118) lapsia voikin saduttaa yksitellen tai ryhmässä, kahden kesken tai muiden lasten läsnä ollessa.

7.4 Puvustus, lavastus ja tarpeisto

Lapset suunnittelivat pienoisenäytelmien puvustuksen ja lavastuksen itse. Lavastuksen suunnittelu tapahtui niin, että lapset piirsivät paperille ehdotuksia siitä, millaisia lavasteita lavalla voisi olla ja miten ne olisi järkevää lavalle sijoittaa. Laadin lasten ehdotusten perusteella ehdotuksen, jonka esittelin heille ja jota hioimme yhdessä lopulliseen muotoonsa. Lavasteisiin kuului muun muassa huonekaluja ja tekokuksia, joita saimme Teatteri Ulpulta lainaksi.

Puvustuksen lapset suunnittelivat itse roolihahmolleen sopivaksi. Keskustelimme yhdessä siitä, millaisia, minkä ikäisiä ja näköisiä sekä minkä tyyliä lasten esittämät roolihahmot oikeastaan ovat. Keskusteluidemme pohjalta lapset alkoivat etsiä roolihahmolleen sopivaa vaatetusta Teatteri Ulpun pukuvarastosta. Monet innostuivat puvustamisesta ja lainasivat roolihahmoilleen rekvisiittia kuten huiveja ja silmälasia vanhemmiltaan ja isovanhemmiltaan. Ryhmässä oli pari lasta, jolle puvustus tuntui vaikealta eikä mitään sopivaa tuntunut löytyvän. Autoin heitä tehtävässä ja etsimme mahdollisia asuja yhteistoimin.

7.5 Pienoisnäytelmien harjoitukset

Harjoittelimme syysnäytelmää yhteensä viisi harjoituskertaa ja pidimme ylimääräisen kenraaliharjoituksen, jossa näytelmä näyteltiin kaikilta osin aivan kuin oikean yleisön edessä. Huomasin, että lopuksi tuli todella kiire näytelmän esityskuntoon saamiseksi. Harjoittelimme näytelmää ensin Friitalan kerhohuoneistossa, josta siirsimme näytelmän kirjaston studion tiloihin. Siirtäminen olikin yllättävän hankalaa, koska lapset olivat totuneet jo Friitalan kerhohuoneen tiloihin.

Tästä viisastuneena aloitimme kevään pienoisnäytelmän työstämisen aikaisemmin. Harjoittelimme näytelmää yhteensä seitsemän harjoituskertaa ja pidimme myös keväällä ylimääräisen kenraaliharjoituksen. Harjoittelimme muutamia kertoja kirjaston studiolla ennen esitystä, jotta tila tulisi kulisseineen tutuksi.

Näytelmää alettiin harjoitella lukuharjoituksilla, jolloin lapset istuivat piirissä ja lukivat ääneen oman roolihahmonsa repliikit. Vähitellen alettiin liikkua fyysisesti käsikirjoitukset kädessä, alettiin persoonallistaa roolihahmoa ja pyrittiin eläytymään rooliin. Tämän jälkeen siirryttiin yksittäisten kohtausten harjoitteluun ja hiomiseen. Lapset harjoittelivat vuorosanojaan kotonaan ja kun kohtaukset oli saatu kuntoon (muun muassa sisääntulot, poistumiset ja ajoitukset) aloitimme kokonaisuuden yhteen hiomisen eli läpimenojen menemisen. Läpimienolla tarkoitetaan näytelmän harjoittelemista kokonaisuudessaan läpi. Läpimienoharjoitusten tarkoituksena on hitsata kohtauksittain harjoitellut näytelmän osat yhtenäiseksi laajaksi kokonaisuudeksi. (Sinivuori & Sinivuori 2000, 43). Läpimeno paljastaa missä vaiheessa näytelmän työstäminen todellisuudessa on.

Aluksi läpimenojen aikana korjasin tarvittaessa lasten esiintymiseen ja lavalla olemiseen liittyviä ”virheitä” heti niiden ilmetessä Läpimienokertojen edetessä kirjoitin ”virheet” paperille muistiin ja kävimme ne harjoituksen jälkeen yhdessä läpi. Lasten tuli läpimenojen edetessä olla jo hiljaa kulisseissa ja eläytyä täysipainoisesti. Keväällä läpimenoja oli viidellä harjoituskerralla, syksyllä kolmella. Keväällä teimme läpimienokerroilla paljon muutakin, koska huomasin syksyllä, että pelkkä läpimenojen meneminen liian tiiviillä aikataululla vie harjoittelusta innostusta ja siitä tulee lapsille ”pakkopullaa”, epämieluisaa toistamista. Harjoituskertojen täytyi pitää sisällään riittävän vaihtelevaa toimintaa.

7.6 Pienoisnäytelmien esitykset

Lasten piti olla paikalla ennen esityksiä hyvissä ajoin, puolitoista tuntia ennen esitysten alkua. Halusin, että kaikki ehtivät vielä rauhoittua näytelmävaatteiden pukemisen ja lavastuksen kuntoon hoitamisen jälkeen; yhteenkokoontuminen tässä vaiheessa oli hyvin tärkeää, jotta he olisivat muistaneet näyttelemisen olevan yhteistyötä. Otimmekin ennen esityksiä ”tsemppiringin”, jossa pidimme toisiamme käsistä ja hoimme ääneen olevamme parhaita. Tämä loi yhteishenkeä ja kannusti lapsia hyvään näyttelemissuoritukseen.

Yleisö antoi lapsille esitysten jälkeen runsaat aplodit. Tämä oli esiintymään tottumattomille lapsille suuri asia. Heille oli myös erittäin tärkeää se, että heitä oli varta vasten tultu katsomaan; onneksi yleisöä olikin ihan kiitettävästi. Juuri yleisön paikalle saamimisen vuoksi en halunnut, että esitykseen olisi ollut pääsymaksu.

Esitysten jälkeen keskustelimme seuraavassa kokoontumisessa näytelmän onnistumisesta ja yleisesti jälkitunnelmista. Näytelmän valmistusprosessin jälkeen ja esitysten jälkeen pitää arvioida tehty prosessi (Sinivuoro & Sinivuori 2000, 45). Lapset saivat sanoa, millaista oli esiintyä lavalla, minkälaista palautetta he olivat saaneet katsojilta ja mitä olisi voinut ehkä tehdä toisin.

Halusin, että jokaiselle jää esityksistä jonkinlainen muisto ja kirjoitin kaikille kunniakirjat hienosta esiintymisestä. Liitin niihin pienoisnäytelmän esityksistä otettuja valokuvia. Mielestäni oli tärkeää, että lapset saivat kiitosta aina silloin kun siihen oli aihetta, jotta tekeminen ei tuntunut hyödyttömältä.

8 PROJEKTIN ETENEMISESSÄ ESIIN TULLEITA HAASTEITA

Heti aluksi huomasin, että lasten näyttelemishalujen ja taitojen välillä oli iso ero. Lapset olivat innokkaita näyttelemään ja toiveena oli koko illan näytelmän tekeminen. Heidän esiintymistaitonsa eivät siihen kuitenkaan mielestäni riittäneet kuten eivät myöskään omat ajalliset tai ohjaukselliset resurssini.

Perustelin lapsille (ja itselleni) heidän toiveensa toteuttamatta jättämistä muun muassa Jouni Leikkosen alkuharjoitteista roolinrakentamiseen-ajattelun avulla. Sen mukaan aloitteleva näyttelijä voi esiintyä vasta, kun hän on saavuttanut riittävät valmiudet siihen. Kokemattomalle näyttelijälle ei saa antaa liian vaativaa tehtävää liian aikaisin. Alkuharjoitteista roolinrakentamiseen-ajattelu muodostaa pyramidimallin, jota käytin ohjauksen tavoitteellisen suunnittelun perustana. Pyramidin alimmalla tasolla tuotetaan mahdollisimman paljon kaikenlaista ilmaisua. Ylöspäin edetessä ilmaisuun kohdistetaan enemmän ja suurempia vaatimuksia, kunnes pyramidin huipulla on roolityö näytelmässä (Leikkonen 2001, 165.)

Lasten vilpitön innostus näyttelemiseen oli todella suuri apu harjoitusten aloittamisessa. Projektin edetessä lapset alkoivat käsittää mitä kaikkea näyttelemiseen oikeastaan lavalla olemisen lisäksi kuuluu.

Kävimme eräänä syksyisenä kokoontumiskertana lapsiryhmäni kanssa katsomassa Teatteri Ulpussa pyörineen koko perheen näytelmän ”Peter Panin”. Teatteri Ulpu antoi ryhmällemme mahdollisuuden käydä katsomassa sen ilmaiseksi ja lapset saivat myös vanhemmilta luvan katsoa esityksen. Näytelmän jälkeen, seuraavalla kokoontumiskerralla, keskustelimme sen pohjalta, millainen on hyvä näyttelijä ja hyvä esitys. Huomasin, että lasten käsitys oli jo alkusyksyn aikana muuttunut jonkun verran realistisemmaksi.

Lasten ikä oli 9-11 vuotta eli lapset olivat peruskoulun 3.-5.-luokkalaista. Haasteeksi muodostuikin lasten eri vaiheessa oleva kehitys. Monien kolmasluokkalaisten kiinnostuksen kohteet olivat vielä lapsenomaisia kun taas monet viidesluokkalaiset (erityisesti tytöt) olivat jo murrosiän kynnyksellä. Tämä vaikutti ryhmän toiminnan suunnitteluun oleellisesti. Halusin, että kaikkien toiveet otetaan huomioon ja jokaisen innostus ja mielenkiinto säilyy. Ajattelin toiminnan suunnittelussa siis jokaista lasta yksilönä, mutta pidin mielessä myös ryhmän edun. Oli kuitenkin oltava realistinen ja muistettava, että aina ei voi miellyttää kaikkia. Lasten oli opittava myös siihen, että välillä tehdään myös asioita, jotka ei jokaista kiinnosta. Taustalla kantavana periaatteena oli koko projektin ajan hyvän ryhmähengen luominen, ”me-henkeen” panostaminen.

Lapsiryhmässä kävi sekä tyttöjä, että poikia. Tyttöjä oli huomattavasti enemmän, 13, kun taas poikia vain kolme. Kun esimerkiksi teimme luottamusharjoituksia pareittain, oli

tyttöjen vaikea olla pari pojan kanssa ja toisinpäin. Tavoitteenani oli kuitenkin alusta asti kannustaa siihen, että kaikki tekevät harjoituksia kaikkien kanssa. Kukaan ei jää ulkopuolelle iän tai sukupuolen tai minkään muunkaan syyn takia. Halusin, että ryhmässäni vallitsi tasa-arvo. Kun ohjaaja ei kiinnitä turhaa huomiota pojan ja tytön parityöskentelyyn, alkaa se muuttua luonnolliseksi ilmiöksi. Pyrinkin olemaan kommentoimatta mitenkään ääneen, jos eri sukupuolta olevat joutuivat toteuttamaan asioita pareina. Välillä irtaantuminen parhaasta kaverista oli tiukka paikka. Tämän vuoksi pyrin jakamaan ryhmiä erilaisiin harjoituksiin joko arpomalla tai itse jakamalla.

Ryhmässäni oli kaksi poikaa, jotka tunsivat toisensa jo ennen teatterin lapsiryhmään liittymistä. He olivat hyvin vilttejä ja heillä oli vaikeuksia keksittyä annettuihin tehtäviin. He olivat jopa hieman liian innokkaita. Jouduin kieltämään ja käskemään heitä aluksi jokaisella kokoontumiskerralla monta kertaa eikä mikään tuntunut toimivan. Löysin kuitenkin vähitellen keinoja käsitellä heitä oikein. Projektista oli minulle hyötyä tulevaisuutta ajatellen myös tästä näkökulmasta: haastavan ja yliaktiivisen lapsen kanssa en enää jääne neuvottomaksi.

Lasten määrä tuntui toisinaan liian suurelta yhdelle ohjaajalle. Ryhmään tulijoita oli syksyllä paljon enkä halunnut jättää ketään ulkopuolelle. Lasten määrä oli kuitenkin suuri harjoituspaikkamme koko huomioon ottaen. Ahtaus aiheutti toisinaan ongelmia tilaa vaativissa harjoituksissa, mutta toisaalta tilanne loi tiivistä ryhmähenkeä.

Saloviidan mukaan ryhmän suuruus voidaan nähdä myös etuna. Suurien ryhmien positiivisena puolena voidaan pitää sitä, että niissä on tarjolla enemmän näkemyksiä ja voimavaroja kuin pienemmissä ryhmissä (Saloviita 2006, 34.)

Saimme näytelmäharjoituskertoina onneksi käyttää Ulvilan kirjaston tilavaa studiota. Välillä tuntui, lasten suuren määrän vuoksi, että en ehdi keskittyä jokaiseen lapseen niin henkilökohtaisesti kuin olisin tahtonut. Projektin alkaessa tavoitteenani oli päästä tutustumaan lapsiin syvemmin kuin lopulta tapahtui. Olisin halunnut antaa esiintymisrohkeuden saavuttamisessa yksilöllisempää ja kokonaisvaltaisempaa tukea. Palautteen anto jäi usein aika yleiseksi.

Myös lapsilta keräämäni palaute olisi voinut olla henkilökohtaisempaa, kahdenkeskiseen keskusteluun perustuvaa. Tähän ei ollut kuitenkaan mahdollisuutta, koska en voinut jättää muuta ryhmää keskustelujen ajaksi yksin. Myös keväällä sadutusta tehdessämme olisin toivonut voivani toteuttaa sitä jokaisen kohdalla henkilökohtaisesti pari- ja ryhmäsadutuksen sijaan. Tämä olisi kuitenkin vienyt niin paljon aikaa, ettei sitä ollut mahdollista toteuttaa. Toisaalta pari- ja ryhmäsadutus toi esiin, miten yhteistoiminnallisuus ryhmässä näkyy ja miten se antoi lapsille yhteisiä onnistumisen kokemuksia.

9 PROJEKTILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Projektityön peruseriaatteiden mukaan projektin tehtävä on suoritettu, kun sille ennakoon asetetut lopputulos- ja tuloksen laatutavoitteet on saavutettu (Virkki ym. 2002, 71).

9.1 Lapsiryhmän toiminnan päämääriin pääseminen

Koko projektin ajan asetin itselleni kysymyksiä, joihin mielessäni vastasin. Kysymykset olivat esimerkiksi seuraavanlaisia: 1) Millainen on hyvä ohjaaja? 2) Millainen on hyvä näytelmä? Kysymykset auttoivat minua suunnittelemaan toimintaani järjestelmällisesti. Mielestäni organisointikykyäni kehittyikin projektin aikana paljon.

Tavoitteeni lapsiryhmää ohjatessani liittyivät myös lasten sosiaalisuuteen kasvamiseen ja ryhmässä toimimisen opetteluun. Työskenneltyäni lasten kanssa viikoittain lukuvuoden ajan huomasin, että monet ovat aikaisempaa rohkeampia ryhmän jäseninä. Monet toivat itseään enemmän esille erilaisissa harjoituksissa ja esiintymisissä verrattuna ensimmäisiin kokoontumiskertoihin. Tämän eron huomasi myös syksyn ja kevään pienoisenäytelmiä harjoiteltaessa. Pienoisnäytelmien tekeminen ja lasten niihin asennoituminen oli keväällä paljon mutkattomampaa kuin syksyllä. Keväällä lapset olivat alkaneet ymmärtää paremmin ryhmään sitoutumisen, koska turhia poissaoloja ei harjoituksista enää juuri ollut. Moni oli siirtänyt tärkeitäkin menojaan päästäkseen harjoituksiin.

Tavoitteenani oli myös muuttaa lapsiryhmää muotoa yhtenäisemmäksi. Sosiokulttuurisen innostamisen periaatteisiin kuuluu ryhmäidentiteetin eli ryhmään kuulumisen vahvistaminen ja vahvistuminen (Kurki 2000, 25). Ryhmässä oli heti alussa havaittavissa pienempiä ryhmiä, jotka olivat melko yhtenäisiäkin. Mietin, miten onnistun sekoittamaan ryhmiä keskenään ja saamaan kaikki toimimaan kaikkien kanssa. Tämä veikin aikaa. Alusta asti painotin lapsille, että ketään ei jätetä yksin ja kaikkien kanssa harjoitellaan. Muutaman kuukauden jälkeen huomasin, että harjoitusten alussa saattoivat lapset jutella muidenkin kuin parhaan kaverinsa kanssa. Myös ryhmään myöhemmin tullut poika pääsi muutaman kerran jälkeen hyvin mukaan kuvioihin. Kun ryhmään tuli uusi jäsen, teimme aina tutustumis- ja ryhmäytymisharjoituksia.

Ryhmän sisäiset suhteet eivät täydellisesti muuttuneet enkä sitä odottanutkaan. Harjoituksia tehdessä suoritin ryhmiin jaon aina niin, että tietyt pikkuryhmät hajotettiin. Harjoitusten ajan lapset toimivat yleensä luontevasti keskenään vaikka eivät tunteneet välttämättä toisiaan kovin hyvin. Heti kun harjoitus oli ohi, palasivat he kuitenkin omiin muodostelmiinsa.

Syksyllä ryhmästä erottui selkeästi ”johtohahmoja”, kovaäänisempiä ja voimakastahtoisempia lapsia. Keväällä erot olivat huomattavasti tasoittuneet. Syksyllä huomasin, että kosketusta ja luottamusta vaativat harjoitukset olivat lasten mielestä jotenkin vastenmielisiä vieraan ihmisen kanssa. Keväällä ongelma oli jo vähäisempi.

Yksi tavoitteista oli, että lasten itseilmaisuus paranisi. Mielestäni tavoite toteutui joissain määrin jokaisella lapsella. Pyrin vahvistamaan lasten uskoa omiin esiintymiskykyihinsä, mutta yhdeksän kuukautta on lyhyt aika muuttaa itsestä jo muodostuneita mielikuvia. Lapsille, jotka ovat 9-11-vuotiaita, on jo ehtinyt muodostua tietynlainen kuva omasta minästä ja siitä miten itseään on soveliaista ja hyväksytyä ilmaista. En uskonutkaan pystyväni ihmeisiin, vaan pyrin siihen, että jokainen lapsi tiedostaisi itsestään jotain uutta ilmaisemalla itseään draaman avulla. Tavoitteenani oli, että lapset erilaisten harjoitusten avulla oppisivat löytämään vaihtoehtoisia keinoja tuoda esiin omia ajatuksiaan ja mielipiteitään ja löytävät luovuuden itsestään.

Jokaisen lapsen ilmaisullinen taito eteni. Jokainen pystyi esimerkiksi draaman avulla kertomaan minulle jotain, mitä ei olisi ääneen sanonut. Erilaisten harjoitusten avulla ja

erilaisia tekstejä ja puheita kirjoitettaessa ilmeni lapsista aivan uusia piirteitä ja taitoja. Kehuin lapsia itsensä ilmaisemisesta aina, kun siihen oli vähänkin aihetta. On tärkeää, että lapset ymmärtävät luovuuden voiman merkityksen sekä persoonallisen ilmaisunsa ainutlaatuisuuden.

En missään vaiheessa pyrkinyt kouluttamaan lapsista ammattinäyttelijöitä, vaan panostin viihtyvyyteen ja oppimiseen yhdessä tekemällä. Halusin luoda lapsille turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin. Jokaisen tuli saada olla oma itsensä, en hyväksynyt minkäänlaista toisten pilkkaamista tai arvostelua. Vehkalahden mukaan ohjaajan tärkein tehtävä on luoda toimiva yhteisö, jossa jokainen uskaltaa ottaa oman paikkansa. Ryhmässä vallitseva avoin ilmapiiri ja luottamus mahdollistavat sekä ilmaisun että ihmisyyden taidoissa kehittymisen. (Vehkalahti 2006, 64.)

9.2 Käytännön ohjeiden hyödyllisyys

Liitteenä olevien käytännön ohjeiden kerääminen oli lapsiryhmän ohjauksen ohella vain pieni osa opinnäytetyötäni. Päätin ottaa mukaan liitteiksi sellaiset asiat, jotka mielestäni hyödyttäisivät itseäni, jos nyt aloittaisin alusta. Erilaiset harjoitukset ovat konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä työskentelyn lapsiryhmän ohjaajana kuuluu vähintään sisältää. Omat työtapansa jokainen ohjaaja löytää ohjausprosessin edetessä.

Teatteri-ilmaisuharjoituksia sisältävää kirjallisuutta on paljon. Toivon käytännön ohjeiden ja harjoitusten palvelevan hyvin juuri teatteri Ulpun lapsiryhmäohjaajia, koska he työskentelevät samojen lasten kanssa, samoissa ahtaissa harjoitustiloissa kuin minä, vielä useita vuosia.

9.3 Henkilökohtainen edistyminen

Koko projektin ajan pyrin oppimaan uutta, kehittymään ja refleктоimaan omaa toimintaani. Reflektionilla tarkoitetaan oppimisen yhteydessä älyllistä ja affektiivista toimintaa, jossa yksilö tutkii tietojaan ja kokemuksiaan saavuttaakseen uuden ymmärtämisen tason. Kokemusten läpikäyminen ja arviointi voi auttaa löytämään uusia näkökulmia ja

toimintamalleja (Heikkinen 2004, 128). En halunnut "jämähtää" yhteen hyväksi todettuun ohjausmenetelmään vaan kehittyä ja löytää aina jotain uutta. Välillä tunsin olevani riittämätön niin suurelle lapsiryhmälle ja ajattelin, että minulla pitäisi olla enemmän kokemusta lasten ohjauksesta. Pian kuitenkin tajusin, että nythän sitä kokemusta olen hankkimassa. Kukaan ei voi olla seppä syntyessään. Tein projektin aikana paljon asioita, joita olisin jälkeempään voinut tehdä paljon paremmin. Tämä kuitenkin osoittaa, että olen kehittynyt kyseisenä aikana. Nyt minulla on mahdollisuuksia ratkaista ongelmia, jotka aiemmin olisivat jääneet ratkaisematta.

Sain projektini aikana huomattavasti lisää itseluottamusta tehdä työtä lasten parissa. Tunnen kasvaneeni projektin aikana ammatillisessa mielessä. Aikaisemmat tietoni lasten ohjaamisesta draamakasvatuksellisin keinoin olivat lähinnä harrastuspohjalta kerättyä sirpaleista tietoa, ilman teoriapohjaa. Projektin etenemistä helpotti se, että teoriatietoon tutustuttuani pystyin perustelemaan toimintaani itselleni ja järkeistämään sitä. Teoriatiedon omaksuminen loi toiminnalleni tarpeellisen viitekehyksen.

Projekti edellytti vastuunottoa ja itsenäisyyttä. Mikään asia ei olisi edennyt, jos en olisi nähnyt vaivaa sen eteen. Sain myös tottua siihen, että aina asiat eivät mene niin kuin olin suunnitellut. Jouduin monesti soveltamaan ja nopeasti muuttamaan suunnitelmia; moni oli esimerkiksi sairauden vuoksi poissa näytelmäharjoituksista. Opin projektini aikana käyttämään luovuutta monella tapaa. Lapsiryhmän ohjaustilanteet vaativat jatkuvaa joustavuutta ja nopeaa päätöksentekoa. Tuntuukin, että tilanteentajuni lasten parissa on kehittynyt paljon.

Ajankäytön suunnittelutaitoni kohentui projektin aikana. Ajankäyttöön oppiminen on yksi ohjaustyön haastavimmista asioista (ks. Sinivuori & Sinivuori 2000, 32). Harrastajateatterin ohjaajat sitoutuvat prosesseihin usein niin kokonaisvaltaisesti, että aika ei tunnu millään riittävän. Projektin alussa laadin kokoontumisille aivan liikaa ohjelmaa ja pyrin kaiken tekemiseen ja ehtimiseen, vaikka se vain loi paineita sekä lapsille että minulle itselleni. Vähitellen opin suunnittelemaan kokoontumisten ajankäyttöä järkevämmiin. Käsitin, että minun on toimittava käytössä olevan ajan rajoissa, enempään en voi pyrkiä.

Sosionomikoulutuksen aikana oppimani ihmisläheinen ja kunnioittava suhtautuminen ihmisiin auttoi minua projektissani. Vaikka minulla oli auktoriteettiasema ryhmän ohjaajana, suhtauduin lapsiin arvostavasti ja kunnioitin heidän mielipiteitään.

10 PROJEKTIN ARVIOINTIA

10.1 Onnistumiset ja ilmenneet kehittämistarpeet

Projekti oli kokonaisuutena myönteinen kokemus. Suoriuduin mielestäni ohjausprosessista hyvin, vaikka työmäärä olikin suuri. Mielestäni lapset olivat loppujen lopuksi hyvin sitoutuneita yhteisiin päämääriin ja viihtyivät kokoontumisten edetessä yhä paremmin yhdessä. Projektin aikana nousi vahvasti esiin apuohjaajan tarve. Olisin ehtinyt keskittyä enemmän yksilöiden kuin kokonaisuuden ohjaamiseen. Huomasin välillä, että joukossa oli lapsia, jotka olisivat kaivanneet enemmän huomiota ja opastusta kuin minun oli mahdollista antaa. Pienoisnäytelmien teko olisi myös sujunut nopeammalla aikataululla, jos eri kohtauksia sekä puvustusta ja muuta näytelmän tekoon liittyvää olisi samanaikaisesti hoitanut kaksi henkilöä.

Pienoisnäytelmien ohjaukseen olisin jälkeenpäin ajatellen voinut pyytää jonkin kokeneemman ohjaajan mukaan seuraamaan harjoitusta, kertomaan ideoitaan ja antamaan kritiikkiä. Olin kuitenkin varsin kokematon ohjaaja, joka otti vasta ensiaskeleitaan ohjaamisen saralla. Toisaalta tilanne pakotti minut opettelemaan tehokasta itsenäistä työskentelyä.

Pienoisnäytelmien esitykset sujuivat hienosti lukuun ottamatta paria vuorosanojen unohdusta, jotka paikkasin katsomosta kuiskaamalla. Kevään pienoisnäytelmässä sattui myös pieni kömmähdys tarpeistojen osalta, sillä pienoisnäytelmään kuuluneen salkun lukko oli juuttunut kiinni eikä se auennut kohtauksen aikana suunnitellulla tavalla. Lapset yrittivät ensin yleisöltä salaa korjata asiaa pitkittämällä tilannetta, mutta lopulta jouduin ohjaajan hyppäämään lavalle repimään salkun auki. Tämän jälkeen näytelmä jatkui normaalisti, mutta lapset olivat harmistuneita tilanteesta esityksen jälkeen. Lohdutin heitä toteamalla, että aina kaikki ei mene suunnitellusti ja että se on vain inhimillistä. Yritin

kohentaa lasten mielialaa ja puhuin esityksen positiivisista puolista. Tilanteesta selvitinkin lopulta huumorin avulla ja pian sille jo pystyttiin nauramaan.

10.2 Näytelmäkerhon keskeinen anti

Palautteen antaminen lapsille oli tärkeää koko kerhoprosessin ajan. Lapsien pitää saada kuulla, jos he ovat onnistuneet jossakin erityisen hyvin ja myös pieniltä tuntuvista edistyksen askeleista on hyvä antaa kiitosta. Varsinkin ujoille tai hiljaisille lapsille kannattaa mielestäni antaa positiivista palautetta uskalluksen ja rohkaistumisen hetkistä. Tällöin he kokevat, että on hyväksyttävää tuoda persoonallisuuttaan ja kykyjään esiin. Palautteen antamisesta on hyvä alusta asti alkaen tehdä luonnollinen ilmiö ja sitä kannattaa antaa jokaisella kerralla. Jos rakentavaa palautetta annetaan harvoin, saattavat lapset kokea, että he ovat kyseisessä tilanteessa epäonnistuneet tai että heitä vastaan hyökätään.

Ohjaajan on hyvä jatkuvasti ottaa omasta toiminnastaan palautetta vastaan lapsilta. Ohjaajan ei pidä luulla olevansa kaikkivoipa tai huippuunsa kehittynyt, vaan hyväksyttävä keskeneräisyytensä. Lasten ideat ohjaukseen ovat usein käytännöllisiä ja niitä kannattaa kuunnella. Positiivinen palaute auttaa ohjaajaa jaksamaan "heikkoinakin" hetkinä.

Viimeisellä kokoontumiskerralla tein pienen kyselyn, jossa lapset kirjoittivat nimettömänä paperille, mitä olivat mielestään lukuvuoden aikana teatterissa ja ryhmässä oppineet. Olisin halunnut toteuttaa kyselytilanteen vuorovaikutuksellisinä, kahdenkeskinä keskusteluinä. Tähän ei aikani riittänyt, koska en voinut jättää muuta ryhmää siksi ajaksi oman onnensa nojaan.

Vastaukset sisälsivät paljon positiivisia ja hyviä huomioita oman esiintymisen kehitymisestä. Monet vastasivat, että he oppivat lukuvuoden aikana näyttelemään. Näyttelemään oppiminen on kuitenkin todella laaja käsite. Uskon, että lapset saivat vuoden aikana paljon tietoa näyttelemisen perustekniikoista kuten lavalla olemisesta ja äänenkäytöstä, mutta paljon jäi vielä opittavaakin. Perustekniikoiden hallitsemiseen tarvitaan paljon lisää kokemusta näyttelemisestä ja esiintymisestä yleensä.

Joistakin vastauksista kävi ilmi, että lapset ovat oppineet puhumaan lujempaa tai selkeämmin. Painotinkin tätä näyttelijäntyön ominaisuutta jatkuvasti, koska näyttelemineen on aivan turhaa ellei yleisö kuule tai ymmärrä, mitä roolihahmolla on sanottavanaan. Jotkut lapsista vastasivat oppineensa eläytymään paremmin ja oppineensa muistamaan vuorosanojaan. Positiivista oli, että yksi ryhmäläisistä vastasi uskaltavansa nykyään paremmin mennä yksin yleisön eteen.

Vastauksista kävi myös ilmi, että oppimista oli tapahtunut myös puvustamisen ja lavastamisenkin osalta. Harjoittelimmekin näitä ”sivutuotteena” koko lukuvuoden ajan pikkuesityksiä ja pienoisenäytelmiä tehdessä. Kyselyn tuloksista ilmeni myös, että lapset olivat oppineet uusia leikkejä, pelejä ja harjoituksia. Niiden tekeminen oli tuntunut mukavalta. Harjoitusten teko oli yleensä ollut lasten mielestä siis hauskaa. Pyrin tekemisen ilon säilyttämiseen ja hauskuuden muistamiseen kaikessa toiminnassa. Draamakasvatus on teatterinomaista leikkiä. Näytelmissä ja leikeissä on samat peruselementit: roolit, tarina, toimintaa jossain maailmassa, ajassa ja paikassa, joka on aivan jotain muuta kuin lasten tuntema sosiaalinen todellisuus. (Heikkinen 2002, 44)

Paras lapsilta saamani palaute oli viimeisen kokoontumiskerran halaukset ja kyselyt siitä, että ohjaanko heitä myös seuraavana vuonna. Tästä huomasin, että lapset olivat tyytyväisiä tarjoamaani teatterianttiin. Heidän innostuksesta jatkaa harrastusta huomasin, että mielenkiinto teatteria ja draamaa kohtaan on syttynyt.

11 POHDINTAA JA PÄÄTELMIÄ

Projektin aikana mietin monta kertaa, olenko haukannut liian suuren palan. Projektin eteneminen vaati paljon muutakin järjestelyä kuin 75 minuutin ohjaustyön kerran viikossa. Suunnittelin jokaista kokoontumista vähintään tunnin ja tämän jälkeen kirjoitin vielä muistiinpanoja. Monesti tuli sellainen olo, että projektin olisi voinut toteuttaa toisen opiskelutoverin kanssa ja molemmille olisi riittänyt työtä.

Lopulta olen kuitenkin tyytyväinen siihen, että toteutin projektin yksin. Opin paljon uusia asioita itsestäni ja siitä, miten pystyn työskentelemään stressin ja paineen alaisena.

Projekti antoi kokonaisuudessaan minulle valtavasti. Kokemus on ikimuistoinen ja tunsin projektin päättyessä jopa ylittäneeni itseni, koska työskä oli ollut niin suuri.

Uskon, että projektini antoi minulle hyvät lähtökohdat toteuttaa draamakasvatusta tulevassa työssäni. Projektin aikana saamani kokemus, kehittynyt luovuuteni ja kyky lasten aktiiviseen ohjaukseen hyödyttää itseäni minua erityisesti kiinnostavassa päiväkotityössä. Kertyneitä taitoja voin tulevaisuudessa varmasti käyttää hyödyksi myös nuorten parissa esimerkiksi lastensuojelulaitoksissa. Sosionomin työ on usein myös projektimuotoista, tietyille aikavälille sijoituvaa toimintaa. Katson, että opinnäytetyöprojektini antoi minulle hyvät lähtökohdat monenlaisten projektitöiden tekemiseen ja toteuttamiseen.

Ohjaustyöstä luopuminen voi olla ohjaajalle vaikeaa. Monet ohjaajat tuntevat projektin loppuessa tyhjyyden tunteen (Sinivuori & Sinivuori 2000, 45). Tältä myös minusta tuntui, kun lukuvuoden kestänyt ohjaustyöni oli päätöksessään. Opin tuntemaan lapsia lukuvuoden aikana yhteisen tekemisen ja touhuamisen sekä yhteisten päämäärien ansiosta jo niin hyvin, että välillemme alkoi muodostua luottamuksellinen suhde. Haikeudesta huolimatta jätin projektin hyvillä mielin, koska mukavat muistot tulevat säilymään aina.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva. WS Bookwell Oy.
- Af Ursin, K. & K. 2002. Sietämätön uteliaisuus! Ihmisen oppimisvietti ja sen ohjaaminen. Tampere. Hämeen kirjapaino Oy.
- Aho, S. & Laine, K. 1997. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu. Otava.
- Airaksinen, T. & Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä. Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus.
- Heikkinen, H. 2005. Draamakasvatus. Jyväskylä. Gummerus.
- Heikkinen, H. 2002. Draaman maailmat oppimisalueina – Draamakasvatuksen vakava leikillisuus. Jyväskylä. Jyväskylä University Printing House.
- Heikkinen, H. 2004. Vakava leikillisuus - Draamakasvatusta opettajille. Kansanvalistus-seura.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P.: 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi. [Viitattu 18.7.2007] Saatavissa: http://fi.wikipedia.org/wiki/Laadullinen_tutkimus.
- Karlsson, L. 2003. Sadutus - Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva. WS Bookwell.
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere. Vastapaino.
- Kuusela, P. 2005. Realistinen toimintatutkimus? Toimintatutkimus, työorganisaatiot ja realismi. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Leikkonen J. 2001. Draama, teatteri ja kasvatus. Teoksessa Korhonen, P. & Ostern, A-L. (toim.) Alkuharjoitteista roolinrakentamiseen. Jyväskylä. Gummerus, 165.
- Niskanen V.: Mitä on toimintatutkimus? Helsingin yliopisto. [Viitattu 18.7.2007] Saatavissa: <http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/toiminta.htm>.
- Satakunnan ammattikorkeakoulu Sarja D, Muut julkaisut 1/2005. Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki. Satakunnan Painotuote Oy, 15-16.
- Saloviita, T. 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus. Juva. WS Bookwell Oy.
- Sinivuori, P. & T. 2000. Esiripusta aplodeihin. Jyväskylä. Gummerus.

Uusikylä, K. & Piirto, J. 1999. Luovuus - taito löytää, rohkeus toteuttaa. Juva. WSOY.

Virkki, P. & Somermeri, A. 2002. Projektityö - kehittämisen moottori. Helsinki. Edita Prima Oy.

Vehkalahti, R. 2006. Leikkivä teatteri. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

LIITELUETTELO

LIITE 1 Tutkimuslupa-anomus

LIITE 2 Myöntävä vastaus tutkimuslupa-anomukseen

LIITE 3 Käytännön ohjeita lapsiryhmän ohjaamisen aloittamiseen

LIITE 4 Teemakuukausien järjestelmä

LIITE 5 Harjoituksia ja leikkejä

Katriina Mikkola
Tuomarinkatu 11 as. 2
28120 Pori
044-3389123
katriina.mikkola@samk.fi

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

15.10.2006

Teatteri Ulpu Ry
Puheenjohtaja Raija Pipinen
Rauhantie 6 C 16
28400 Ulvila

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Opiskelen Porissa Satakunnan Ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa (sosionomi amk) suuntautumisvaihtoehtonani sosiaalipedagogiikka.

Opintoihini kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Teen opinnäytetyöni projektimuotoisena. Projektini kestää noin kahdeksan kuukautta (1.9.2006-1.5.2007). Tarkoitukseni on toimia edellä mainittuna aikana Teatteri Ulpun lapsiryhmän ohjaajana. Lapset ovat iältään 9-11-vuotiaita.

Tutkimusotteeni on laadultaan kvalitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä käytän muun muassa osallistuvaa havainnointia. Projektini tavoitteena on oppia käyttämään draamaa sosiaalipedagogisena välineenä, parantaa ryhmänhallintavalmiuksiani, kehittää lasten itseilmaisutaitoja ja opettaa ryhmässä tarvittavia sosiaalisia taitoja draamakasvatuksellisin menetelmin sekä koota Teatteri Ulpun lapsiryhmänohjaajille tarkoitetun oppaan.

Pyydän kohteliaimmin Teidän kirjallista varmistusta jo suullisesti antamaanne tutkimuslupaanne. Lapsiryhmään osallistuvien vanhemmille on tiedotettu kirjallisesti opinnäytteeni tekemisestä. Opinnäytetyöni arvioitu valmistumisajankohta on alkusyksy 2007. Minulta on mahdollista tarvittaessa saada lisätietoa projektityöstäni ja sen etenemisestä.

Ystävällisin terveisin

Katriina Mikkola

ULVILA
24.11.2006

Tutkimusluvan myöntäminen Katriina Mikkolalle

Teatteri ULPU ry myöntää tutkimusluvan Porissa Satakunnan ammattikorkeakoulussa opiskelevalle Katriina Mikkolalle projektimuotoisen opinnäytetyön tekemiseksi Teatteri ULPU:n lasten teatterikerhon ohjaamisen yhteydessä.

Projekti on jo alkanut (1.9.2006-1.5.2007). Katriina Mikkola on esitellyt teatterille kunnianhimoiset opinnäytteeseen liittyvät tavoitteet ja suunnitelmat. Uskomme projektin tuloksista olevan hyötyä myös teatterimme lapsiryhmien toiminnan kehittämisessä.

Raija Pipinen
Teatteri ULPU ry:n pj.

pj. Raija Pipinen
puh. 050 3535 634

Rauhantie 6 C 16
28400 Ulvila

www.teatteriulpu.fi
raija.pipinen@ulvila.fi

Y-tunnus 1439319-1
OP 570020-433423

KÄYTÄNNÖN OHJEITA LAPSIRYHMÄN OHJAAMISEN ALOITTAMISEEN

1 Ensimmäinen kokoontuminen

Kerhon pelisäännöt kannattaa sopia lasten kanssa yhdessä. Lapset muistavat säännöt paremmin, kun he tuntevat, että ovat voineet vaikuttaa niihin itse. Säännöt kannattaa kirjata ylös ja ripustaa esimerkiksi seinälle. Seinältä niitä voidaan tarvittaessa tarkistaa. Lapset voivat vaikka koristella sääntötaulun reunustat, jotta säännöt eivät tuntuisi niin inhottavilta ja rajoittavilta. Ohjaajan kannattaa miettiä valmiiksi millaisia sääntöjä kerhossa pitää olla ja lisätä ne yhteisen läpi käymisen jälkeen lasten ehdotuksien sekaan.

Säännöistä on pidettävä kiinni poikkeuksetta. Kun niistä lipsuu kerran, lipsuu toisenkin. Näin säännöt menettävät merkityksensä. Myös pikkuasioilta tuntuvat jutut, esimerkiksi purkan jauhaminen kerhossa, kannattaa kirjata sääntöihin. Ohjaaja ei tunnu niin ikävältä, jos asettaa säännöt alusta alkaen, eikä lisää listaan koko ajan uusia.

Ensimmäisen kokoontumisen aikana on myös hyvä selvittää miten paljon lapsilla on kokemusta ja taitoa draaman ja näyttelemisen saralta. Tieto- ja taitotason hahmottaminen helpottaa harjoituskertojen suunnittelua ja estää lasten turhautumista, koska jo opittua ei kannata toistaa.

Ohjaajan kannattaa ensimmäisestä kerrasta lähtien pitää kirjaa siitä, ketkä kerhossa milloinkin kerralla ovat olleet läsnä. Tämä helpottaa vuosikertomusten tekemisessä ja kertoo muutenkin paljon lasten osallistumisaktiivisuudesta.

2 Kerhokokoontumisen suunnittelu

Lasten kannattaa antaa osallistua kokoontumisten sisältöön merkittävästi. Tämä luo lapsille tunteen, että heidän mielipiteitään arvostaa ja, että he ovat tärkeitä toimijoita ryhmän jäseninä.

Ohjaajan on syytä varata kokoontumisten suunnitteluun riittävästi aikaa. Syksyllä kannattaa suunnitella toiminnalle pitkän aikavälin tavoitteet. Joka viikko on hyvä myös suunnitella erikseen yksittäisen kokoontumisen tavoitteet.

Suunnitellessa kerhokokoontumista on hyvä miettiä valmiiksi, kuinka paljon aikaa suurin piirtein mihinkin harjoitukseen kuluu. Itse lisäsin suurin piirtein aikaan aina pari minuuttia lisää, jotta ei tarvitse kiirehtiä harjoituksesta toiseen. Otin ohjelmistoon aina pari ylimääräistä harjoitusta, jos harjoitusten eteneminen olisikin ollut luultua nopeampaa. Tämä estää jäämistä tyhjän päälle.

3 Kerhokokoontumisen sisältö ja eteneminen

Reetta Vehkalahti on todennut, että yksittäiset harjoitusten jäävät vain yksittäisiksi harjoituksiksi, jos ohjaajalla ei ole niille tarkkaa tarkoitusta ja pidemmälle suunniteltua jatkumoa. Hänen mielestään ”hyvä harjoituskerta on kokonaisuus ja prosessin pidempi kaari rakentuu toisiaan tukevista harjoituksista ja toisistaan etenevistä harjoituskerroista”. (ks. Vehkalahti 2006, 184.)

Harjoituskerran tulisikin edetä loogisesti harjoituksesta toiseen ja harjoituskertojen tulisi edetä muodostaa kokonaisuus, joka edesauttaa jatkuvaa kehitystä. Käytin kerhossani liite 4:ssä esiteltyjä teemakuukausia. Annoin jokaiselle kuukaudelle teeman, joka helpotti yksittäisten kokoontumisten suunnittelua ja kokonaisuuden hahmottamista. Suunnittelin teemakuukaudet puoleksi vuodeksi kerrallaan. Koko vuotta ei kannata suunnitella kerralla, vaan katsoa puoleessa välissä mihin on päästy ja miten tavoitteet ovat toteutuneet.

TEEMAKUUKAUSIEN JÄRJESTELMÄ

Esittelen seuraavassa projektissani käyttämää teemakuukausien järjestelmää. Teemakuukausien järjestelmä auttoi minua suunnittelemaan ryhmän toimintaa loogisesti ja pitkäjänteisesti nähden projektin erillisistä osioista koostuvana, mutta yhtenäisenä kokonaisuutena.

Syksyn teemakuukaudet alkoivat syyskuusta, jolloin kartoitin lasten aikaisemmat tiedot ja taidot näyttelemisestä ja esiintymisestä, ylipäätään draaman saralta. Kokemuspohjan tietoisuuteen saattaminen helpotti kokoontumisten suunnittelua ja realististen tavoitteiden asettamista. Myös lasten toiveet ja odotukset tulevaa vuotta kohtaan oli hyvä tuoda ilmi. Syyskuun tavoitteena oli aloittaa tutustuminen ja ryhmäytyminen mahdollisimman tehokkaasti monenlaisia harjoituksia ja leikkejä apuna käyttäen. Tärkeää oli myös löytää yhteiset pelisäännöt ja luoda pohja tulevalle yhteistyölle. Syyskuun tavoitteena oli myös pohjustaa ohjaajan ja lasten välisen sekä ryhmäläisten keskinäisen luottamuksen syntymistä.

Lokakuussa tutustuimme näyttelemisen ja esiintymisen perusperiaatteisiin. Perusperiaatteisiin kuuluivat muun muassa äänen ja kehon oikeaoppinen käyttö esiintymistilanteessa. Opettelimme myös vastaanäyttelijöiden sekä yleisön huomioimista eli miten kulisseissa ja lavalla käyttäytyään. Kuukauden aikana tutustuimme lisäksi roolihahmon sisäistämiseen erilaisten eläytymisharjoitusten kautta.

Marraskuussa perehdyimme siihen, mistä teatteriesitys koostuu. Tutustuimme näyttelijäntyön lisäksi muun muassa puvustukseen, lavastukseen ja maskeeraukseen. Kaikkia näitä kokeiltiin käytännössä pikkuesitysten ja harjoitusten avulla. Kuun loppupuolella myös aloitettiin pienoislavastuksen harjoitukset ja kirjoitettiin siihen yhdessä lasten ideoihin pohjautuvaa juonta.

Joulukuu käytettiin syksyn opitun kertaamiseen ja siihen, että pienoislavastusnäytelmä saatettiin esityskuntoon. Lapset suunnittelivat joulunäytelmään itse puvustuksen, lavastuksen ja maskeerauksen käyttäen hyväkseen syksyn aikana opittua. Joulunäytelmä oli näyttöpaikka ajatellen sitä, mitä esiintymisestä ja näyttelemisestä on tähän mennessä opit

Tammikuussa tutustuimme teatterin eri lajeihin. Lajeja olivat esimerkiksi nukketeatteri, katuteatteri ja tanssiteatteri. Kuukauden aikana kokeiltiin myös improvisaatiota siirtyen helpoista improvisaatioharjoituksista pikku hiljaa vaikeampiin.

Helmikuussa panostettiin mielikuvituksen ja luovuuden löytämiseen itsessä ja sen esille tuomiseen. Helmikuussa tehtiin ryhmissä useita pieniä esityksiä. Kuukauden aikana harjoiteltiin myös tekstin tuomista lavalle erilaisin harjoituksin ja syvennyttiin roolihahmojen välisiin suhteisiin sekä näyttelijöiden vuorovaikutukseen lavalla erilaisia kontaktiharjoituksia tehden.

Maaliskuussa kokeiltiin sadutusta, tehtiin erilaisia tarinankerrontaharjoituksia ja kirjoitettiin omia tekstejä. Tavoitteena oli saada laadittua kevään pienoisenäytelmän tapahtumille, roolihahmoille ja juonelle pohja.

Huhtikuu käytettiin kevään opitun kertaamiseen ja siihen, että pienoisenäytelmä saatettiin esityskuntoon. Lapset suunnittelivat pienoisenäytelmään itse puvustuksen, lavastuksen ja maskeerauksen käyttäen hyväkseen kevään aikana opittua. Keväänäytelmä oli myös näyttöpaikka ajatellen sitä, mitä esiintymisestä ja näyttelemisestä sekä ylipäätään draamasta ja sen lajeista on kuluneen lukuvuoden aikana opittu.

Toukokuussa esitettiin pienoisenäytelmä yleisölle sekä kokoonnuttiin viimeisen kerran yhteen ennen kesälomia. Lapsilta kerättiin palautetta ohjaajan toiminnasta sekä annettiin lapsille rakentavaa palautetta pienoisenäytelmästä.

Kaikkina kuukausina teimme itseluottamusta ja ryhmän toimivuutta tukevia harjoituksia. Aina yritettiin muistaa hauskuuden periaate, jotta lasten mielenkiinto saatiin pidettyä yllä.

HARJOITUKSIA JA LEIKKEJÄ

Olen jakanut harjoitukset ja leikit yhdeksän eri otsikon alle, joita ovat seuraavat: tutustumisharjoitukset/ryhmähenkeä kohottavat harjoitukset, mielikuvitusta kehittävät harjoitukset, lämmittelyharjoitukset, luottamus- ja kannustusharjoitukset, itseluottamusta/-tuntemusta lisäävät harjoitukset, keskittymisharjoitukset, esiintymis- ja eläytymisharjoitukset, improvisaatioharjoitukset sekä rentoutumis- ja lopetusharjoitukset.

Päädyin edellä mainittuun jakoon, koska mielestäni sen perusteella on helppo lähteä suunnittelemaan kerhokokoontumista. Kerhokokoontumisen tulee edetä johdonmukaisesti ja olla tavoitteellista.

1 TUTUSTUMISTA JA RYHMÄHENKEÄ EDISTÄVIÄ HARJOITUKSIA

Uuden ryhmän ollessa koolla ei kannata jättää tutustumisharjoituksia väliin. Ryhmän sisälle muodostuu joka tapauksessa ”kuppikuntia”, koska samanhenkisillä ihmisillä on tapana löytää toisensa, mutta tutustumisharjoitusten avulla voidaan ehkäistä ulkopuolelle jäämistä ja syrjäytymistä sekä luoda ryhmähenkeä.

Oman kuvan piirtäminen

Paperille piirretään oma kuva juuri sellaisena kuin itsensä näkee. Kuva leikataan irti ja liimataan kartongille, johon liimataan myös kaikkien muiden ryhmäläisten kuvat ja kirjoitetaan nimet sekä ryhmälle keksitty nimi. Harjoitus luo yhteishenkeä ja korostaa jokaisen olevan yhtä tärkeä ryhmän jäsen. Kun kartonki on ripustettu seinälle kaikkien nähtäväksi, on se muistutus jokaisen ryhmään kuulumisesta.

Tarvikkeet: Paperia, saksia, liimaa, iso kartonki, värikyniä.

Aika: Noin 25 minuuttia.

Nimi ryhmälle

Lasten kannattaa antaa vaikuttaa kerhon käytännön toimintaan niin paljon kuin mahdollista, koska silloin lapset sitoutuvat siihen paremmin ja tuntevat tulevansa kuulluiksi.

Ryhmän nimi kannattaakin keksiä yhdessä ja kuunnella lasten ehdotuksia. Tästä voidaan motivoinnin nimissä myös tehdä kilpa, jossa paras ehdotus palkitaan. Palkintojen ei kilvoissa tarvitse olla aineellisia sillä se aiheuttaa usein turhaa kateutta. Palkintona voi olla esimerkiksi onnittelulaulu tai kehurinki.

Mitä tiedät ystävästäni

Yksi leikkijöistä poistuu hetkeksi huoneesta, jolloin muut valitsevat lasten joukosta yhden hänelle ystäväksi. Poissa ollut palaa ohjaajan kutsumana takaisin huoneeseen ja kysy esimerkiksi: ”Onko ystävälläni siniset housut?”, ”Onko ystäväni tyttö?” Kysely jatkuu niin kauan kunnes ystävä löytyy. Hyvä ja helppo leikki nimien opetteluun myös pienempien kanssa.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Läpsy

Lapset istuvat lattialla piirissä ja yksi heistä valitaan keskelle. Ohjaaja hoitaa leikin aloituksen sanomalla yhden piirissä istuvan lapsen nimen. Keskelläolija yrittää läpsäistä häntä kädellä tai esimerkiksi käärityllä sanomalehdellä kevyesti ennen kuin kyseinen lapsi ehtii sanomaan jonkun toisen piiriläisen nimen. Jos keskellä olija ehtii läpsäisemään piiriläistä ennen kuin hän ehtii sanomaan jonkun toisen nimen, joutuu hän keskelle. Jos piiriläinen ehtii sanomaan toisen nimen, yrittää keskelläolija läpsäistä kyseistä henkilöä. Leikki on hyvä nimien opetteluun ja mukavaan yhdessä oloon. Jos sama lapsi joutuu koko ajan keskelle, voi ohjaaja alkaa ohjata keskelle sellaisia ketkä eivät vielä ole olleet.

Kaikissa leikeissä, joissa ohjaaja huomaa vain ”suosittujen” pääsevän leikkimään, kannattaa laatia sääntöjä kuten, että saman nimen saa sanoa vain kerran.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Identtiset kaksoset

Lapset muodostavat ryhmästään pareja, tai ohjaaja voi jakaa lapset pareiksi, joiden tehtävänä on etsiä toisistaan 3-5 minuutin aikana mahdollisimman monta heitä yhdistävää asiaa. Asiat voivat olla mitä tahansa maan ja taivaan välillä esimerkiksi: katsomme sa-

moja tv-ohjelmia, lempivärimme on vihreä jne... Parit kertovat lopuksi ääneen muille pareille löytämänsä yhteiset tekijät. Mukava tutustumisleikki, jossa tutustutaan yhteen ihmiseen paremmin, mutta myös muut saavat kuulla tärkeitä asioita toisistaan.

Leikkelykilpa

Leikkijät jaetaan samansuuruisiin 4-6 henkilön joukkueisiin. Jokainen joukkue saa sakset ja sanomalehden. Ohjaajan annettua luvan, joukkueet alkavat leikellä annetuista sanomalehdistä kirjaimia, joista kootaan jokaisen joukkueen jäsenen etunimi. Se joukkue, jonka nimet ovat ensimmäisenä koossa, voittaa kilvan. Leikkijöiden tulee tuntea aakokset eli leikki ei sovellu alle kouluikäisille.

Tarvikkeet: Sakset ja sanomalehtiä.

Aika: Noin 15 minuuttia,

Nimibingo

Jokainen tekee itselleen paperille ruudukon, jossa on yhtä monta ruutua kuin leikkijöitä. Jos leikkijät ovat alaluokkalaisia voi ohjaaja tehdä ruudukkopaperit valmiiksi ja jakaa ne leikkijöille. Tarkoituksena on kerätä jokaisen leikkijän nimi ruutuun. Samalla kun lapset keräävät toisiltaan nimiä ruutuihin, ne voidaan ohjeistaa sanomaan myös ääneen, jotta ei tule sekaannuksia. Kun kaikkien ruudukot ovat nimiä täynnä, alkaa bingo. Ohjaaja luettelee leikkijöiden nimiä ja jokainen rengastaa nimen omassa ruudukossaan. Leikkijä, joka saa ensimmäisenä rivin oikein esimerkiksi pystysuunnassa, on voittaja. Nimien etsintään ja ruudukoiden täyttämiseen ennen bingoa on hyvä varata runsaasti aikaa.

Tarvikkeet: Paperi jokaiselle lapselle, viivottimia, kyniä.

Aika: Noin 20 minuuttia.

Vartalokirjaimet

Yksi lapsista menee ulos huoneesta ja sinä aikana muut muodostavat vartaloaan käyttäen yhden kerholaisen nimen niin, että kirjaimet ovat oikeilla kohdillaan. Kun nimi on valmiina, pyydetään huoneesta ulos mennyt sisälle arvaamaan, mikä nimi on kyseessä. Tämän jälkeen nimen omaava esittäytyy.

Hyvä leikki nimien opetteluun, joka toimii 2. luokkalaisten tai vanhempien kanssa, koska vaatii aakkosten tuntemista. Leikkiin on hyvä varata riittävästi aikaa, koska luultavasti kaikki haluavat mennä oven ulkopuolelle.

Aika: Noin 20 minuuttia.

Koske punaista

Leikkijät seisovat ja ohjaaja antaa heille ohjeen, esim. "Koske punaista!" Leikkijät etsivät kyseisen värisen kohdan toisten leikkijöiden vaatteista ja koskettavat ohjaajan määräämällä ruumiinosalla toisen leikkijän punaista kohtaa. Jos vain yhdellä leikkijöistä on punaista, koskettavat kaikki muut sitä. Tämän jälkeen ohjaaja antaa uuden ohjeen, uuden värin ja ruumiinosan. Leikki on tärkeä, koska siinä opitaan koskettamaan toista ja menemään fyysisesti lähelle.

Aika: Noin 10 minuuttia.

2 MIELIKUVITUSTA KEHITTÄVIÄ HARJOITUKSIA

Tarinankerrontaa rivissä

4-5 lasta istuu rivissä tuoleilla ja muut ryhmäläiset istuvat yleisönä katsomossa. Ohjaajan määräämänä alkaa yksi lapsi kerrallaan kertoa tarinaa mistä vaan maan ja taivaan välillä. Kun lapsi on kertonut muutaman lauseen, ohjaaja vaihtaa vuoroa sanomalla jonkun toisen lapsen nimen. Kyseinen lapsi jatkaa tarinaa kunnes ohjaaja taas vaihtaa vuoroa sanomalla uuden nimen.

Leikin aikana kannattaa ohjaajan varmistaa, että muut kuuntelevat. Jos tätä ei tapahdu, saattaa kertojina toimiville lapsille tulla olo, että heidän suoritustaan ei kunnioiteta. Leikki on hyödyllinen, koska se kehittää spontaania ajattelua, ja kaikki ryhmäläiset saavat osallistua ja olla äänessä, riippumatta siitä kuinka puhelias persoona on kyseessä. Tarinankerrontaharjoitukset tuovat hyvin lasten ideoita esille ja ovat hyviä esimerkiksi sadutusvälineinä.

Tarvikkeet: Muutama tuoli.

Aika: Noin 15 minuuttia.

3 LÄMMITTELYHARJOITUKSIA

Lämmittelyharjoituksia on hyvä ottaa ajan salliessa jokaisen kokoontumisen alkuun vähintään yksi. Jos ryhmässä on lapsia, joilla on tapana ”käydä ylikierroksilla” ja vaikeuksia keskittyä kokoontumisten aikana, on hyvä kuluttaa energiaa lämmittelyharjoitusten muodossa.

Isot ruumiinosat

Lapset kulkevat musiikin tahdissa ympäri harjoitustilaa. Ohjaaja huutaa parin minuutin välein uuden ruumiinosan nimen. Lasten pitää kuvitella, että juuri tuo ruumiinosa on kasvanut yhtäkkiä suunnattoman suureksi ja liikkua musiikin tahdissa sen mielikuvan mukaan. Aluksi lapset saattavat ujostella liikkumistaan ja heitä kannattaa kehottaa liioittelemaan kaikkia eleitä. Ohjaaja voi itse osallistua lähes kaikkiin harjoituksiin ja näyttää esimerkkiä, jos lapset vaikuttavat ujostuneilta.

Tarvikkeet: Soitin ja musiikkia.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Paperikävely

Leikkijät jaetaan 4-5 hengen joukkueisiin, jotka asettuvat jonoihin. Joukkueisiin jaossa kannattaa ohjaajan miettiä, että samoissa joukkueissa olisi liikunnallisesti ja motorisesti eritasoisia lapsia. Jonon ensimmäiselle annetaan kaksi tyhjää A4-paperiarkkia. Noin viiden metrin päähän laitetaan esimerkiksi esine, joka pitää kiertää tai piirretään merkkiviiva. Ohjaaja antaa ensimmäiselle lähtömerkin ja ensimmäinen alkaa siirtää papereita eteenpäin niin, että astuu aina niiden päälle. Lattiaan ei saa koskea! Jos koskee vahingossa lattiaan, on palattava lähtöviivalle. Kun lapsi on kiertänyt merkiksi asetetun esineen tai ylittänyt viivan, palaa hän samalla taktiikalla takaisin jonoon, josta seuraava leikkijä lähtee matkaan. Kun kaikki jonossa olijat ovat kiertäneet lenkin, voittaa nopein ryhmä.

Leikissä tarvitaan paljon tilaa. Ei kannata keskittyä siihen kuka on nopein tai hitain vaan yritykseen ja hauskuuteen.

Tarvikkeet: A4-paperiarkkeja.

Aika: Noin 10-15 minuuttia.

Selkäänpuukotus

Jokainen leikkijä valitsee mielestään ryhmästä 2-3 ketä haluaa leikisti puukottaa selkään. Ääneen ei valintoja sanota. Lapset lähtevät juoksemaan ympäri harjoitustilaa yrittäen KEVYESTI koskettaa nyrkillään valitsemansa ihmisen niskaa. Samalla lapset yrittävät välttää, että kukaan ei pääsisi iskemään itseään selkään. Lapset ovat siis samaan aikaan kiinniottajia ja takaa-ajettuja. Kun joku onnistuu iskemään leikkijää selkään, kaatuu hän maahan kolmeksi sekunniksi, ja sitten jatkaa juoksua.

1. Valitse ketä välttelet ja kolme ketä yrität puukottaa

2. Valitse ketä puukotat

Aika: Noin 10 minuuttia.

Käärme

Leikkijät ovat jonossa pitäen toisiaan vyötäröltä kiinni. Jonon etupää on käärmeen pää ja takaosa käärmeen häntä. Käärmeen pää yrittää saada hännästä kiinni. Jonossa olevien pitää pysyä mukana käärmeen kiemurrellessa puoleen ja toiseen. Kun pää saa hännän kiinni, tulee jonon viimeisestä pää. Leikki jatkuu, kunnes kaikki leikkijät ovat päässeet päiksi. Jos käärme katkeaa leikin aikana, on katkos liitettävä yhteen ennen kuin leikki jatkuu.

Tanssikontakti

Ohjaaja laittaa musiikin soimaan ja lapset alkavat liikkua harjoitustilassa sen tahtiin. Kun ohjaaja huutaa esimerkiksi ”Kahden varvaskontakti!”, laittaa kaksi lasta varpaat yhteen ja tanssii asennossa hetken. Kun ohjaaja huutaa, että kävely saa jatkua, lähtevät lapset taas kävelemään ympäri tilaa. Pian ohjaaja taas huutaa uuden ruumiinosan ja luvun. Erityisen hauskaksi lapset kokivat sen, että huusin sen luvun, kuinka monta lasta ryhmässä on, jolloin kaikki tanssivat yhdessä.

Ruumiinjäsen vie

Musiikki soi ja lapset tanssivat. Ohjaaja huutaa mikä ruumiinosa johdattaa tanssijaa. Jos ohjaaja esimerkiksi huutaa ”Maha!”, tanssivat lapset mahan viedessä eteenpäin. Ohjaaja voi näyttää mallia tekemällä liioitellun suuria liikkeitä.

Sillit suolassa

Lasten joukosta valitaan yksi tai kaksi, jotka haluavat piiloutua. Kun he etsivät piilopaikan, laskevat muut lapset sataan. Laskemisen jälkeen lapset hajaantuvat ja lähtevät etsimään piiloutuneita. Kun joku löytää piilossa olleet, on hän asiasta aivan hiljaa ja piiloutuu itsekin piilopaikkaan. Peli päättyy kaikkien lasten mahdutettua itsensä samaan piilopaikkaan ja heidän ollessa ”kuin sillit suolassa”.

Hauska leikki, joka oli ryhmäni lasten suosikki. Tätä olisi leikitty vaikka joka kerta! Toimii ryhmäytymisessä ja tutustumisessa apuna, koska kaikki joutuvat lopulta olemaan lähekkäin ja tiiviisti ahtaassa piilopaikassa.

Aika: Noin 15 minuuttia, jos leikkijöitä on paljon.

Eri hahmot

Lapset hajaantuvat liikkumaan harjoitustilassa musiikin tahdissa. Ohjaaja huutaa parin minuutin välein, millaista eläinhahmoa milloinkin näytellään. Kun ohjaaja huutaa esimerkiksi: ”Näyttele norsua!”, alkavat kaikki lapset jäljitellä norsun ääntelyä ja liikehdintää omalla persoonallisella tavallaan.

Muunnelma: Näyteltävien eläinhahmojen vaihtamisvastuun voi antaa lapsille. Lapset keksivät tilassa liikkueensa eläimiä, joita voisi näytellä. He huutavat eläinlajeja ääneen sopivin väliajoin, jolloin kaikki eläytyvät rooleihinsa.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Tuhatjalkainen

Ohjaaja sanoo jonkin eläimen nimen ja leikkijät muodostavat ryhmä siten, että ryhmässä on jalkoja yhtä monta kuin kyseisellä eläimellä. Linnuilla ja ihmisellä on kaksi, nisäkkäillä neljä, hyönteisillä kuusi ja hämähäkeillä kahdeksan jalkaa. Esimerkiksi kun oh-

jaaja huutaa "Koira!" kaksi leikkijää muodostaa parin ja äänтелеe yhdessä kuten koira. Pari lähtee liikkumaan ympäriinsä omalle eläimelle tyypillisellä tavalla. Kun leikkiä leikitään ensimmäisiä kertoja, ohjaaja voi sanoa eläimen nimen lisäksi jalkojen lukumäärän. Varsinkin jos leikkijät ovat alaluokkalaisia. Ohjaaja voi myös huutaa ”Tuhatjalkainen!”, jolloin kaikki leikkijät sulloutuvat yhteen jonoon liikkuen ja ääntelehtien tuhatjalkaisen tapaan.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Vaateviesti

Leikkijät jaetaan muutaman henkilön joukkueisiin. Joukkueiden rivit järjestäytyvät lähtöviivan taakse. Ohjaajan antaessa lähtömerkin, ensimmäinen juoksee jonkin matkan päässä olevan tuolin luo ja pukee päälleen tuolilla olevat paidan, housut, pipon ja käsiineet. Puettuaan hän juoksee joukkueensa luo, riisuu vaatteet ja antaa ne seuraavalle leikkijälle. Tämä pukee vaatteet päälleen, juoksee tuolin ympäri takaisin joukkueen luo ja riisuu vaatteet seuraavalle. Viimeinen juoksee tuolin luo, riisuu vaatteet tuolille ja istuu vaatteiden päälle. Nopein joukkue voittaa kilvan. Hauska leikki lapsiryhmän kokoontumisissa, mutta myös esimerkiksi juhlissa ja muissa illanistujaisissa, joissa on tarpeeksi tilaa.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Tarvikkeet: Vaatteita ja tuoleja.

4 LUOTTAMUS- JA KANNUSTUSHARJOITUKSIA

Luottamusharjoituksia kannattaa tehdä lapsiryhmän kanssa ympäri vuoden. Luottamusharjoitukset lisäävät ryhmähenkeä ja antavat yhteisiä onnistumisen kokemuksia, mutta ainoastaan, jos toinen on ollut luottamuksen arvoinen. Ohjaajan kannattaa jakaa lapset pareittain tai ryhmittäin, koska parhaan kaverin kanssa luottamusharjoitus ei ole niin hyödyllinen kuin vieraamman.

Kannustavia harjoituksia kannattaa tehdä myös säännöllisesti. Kannustavat harjoitukset ovat hyödyllisiä kaikille, mutta erityisesti hiljaisemmille lapsille, jotka usein jäävät ää-

nekkäimpien varjoon. Kannustusharjoituksissa kaikki saavat kehuja toiminnastaan ja ovat esiintyessään samalla viivalla.

Kuljetusharjoitus tarinalla

Lapset muodostavat pareja. Toinen parista sulkee silmänsä ja toinen johdattaa. Ohjaaja lukee ääneen aikaisemmin tai spontaanisti keksimänsä tarinan parien liikkeessa harjoitustilassa. Lapset liikkuvat koko ajan tarinan tapahtumien mukaan niihin eläytyen. Johdattaja pitää huolen siitä, että kuljetettava ei törmää mihinkään tai kehenkään. Tarinan päätyttyä vaihdetaan kuljetettavan ja johdattajan rooleja ja aloitetaan harjoitus alusta. Lapsille kannattaa painottaa johdattajan vastuuta kuljetettavastaan. Myös hiljaa oleminen on tärkeää, jotta lapset pystyvät keskittymään tarinan mukaiseen liikkumiseen.

Tarvikkeet: Tarina.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Kulje kanssani

Leikkijät ovat pareittain. Toisella parista on silmät kiinni, toinen on takana kuljettajana. Kuljettaja painaa kädellään kevyesti kuljetettavaa selkään lapaluiden väliin silloin, kun kuljetaan suoraan eteenpäin, vasemmalle olkapäälle, kun on käännyttävä vasemmalle ja oikealle olkapäälle, kun on käännyttävä oikealle. Kun kuljettaja irrottaa kokonaan otteensa, on kuljetettavan pysähdyttävä. Harjoituksen tekoon tarvitaan paljon tilaa, jotta lapset eivät törmäile toisiinsa. Lapsille on myös ennen tätä harjoitusta painotettava jälleen kerran hiljaa olemisen merkitystä harjoituksen aikana, jotta keskittyminen mahdollistuu.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Kannustuskuja

Muodostetaan oven eteen kuja niin, että parit ovat vastakkain. Jonon peräpäätä lähtee viimeisestä parista joko toinen tai molemmat samaan aikaan kulkemaan kujaa eteenpäin, poistuen lopulta ovesta. Kaikki kujamuodostelmassa olevat hurraavat, taputtavat ja huu-tavat kohteliaisuuksia ohi kulkeville henkilöille. Leikki on hyvä ottaa viimeisenä ennen kotiin lähtöä. Kaikille jää varmasti hyvä mieli, vaikka kokoontumisen aikana olisi ollut ristiriitojakin.

Aika: Noin 5 minuuttia.

Kannustuspiiri

Lapset seisovat piirimuodostelmassa ja menevät yksi kerrallaan piirin keskelle tekemään jonkun aivan pienen liikkeen. Liike voi olla esimerkiksi jalan heilautus, pään raapiminen tai irtistys. Kaikki piirissä olijat toistavat liikkeen, jonka jälkeen taputtavat ja hurraavat liikkeen tekijälle kuin se olisi todella mahtava saavutus. Kannattaa mennä järjestyksessä niin, että kaikki lapset menevät piirin keskelle vuorollaan. Ujoimmat lapset saattavat yrittää välttyä näinkin pieneltä yksin esiintymiseltä, mutta keskellä oltuaan saavat hyvän mielen ja ehkä rohkeutta tuleviin esiintymisiin. Harjoitus on yksinkertainen ja mukava, kerrankin kaikki voivat tuntea onnistuneensa.

Aika: Noin 5-10 minuuttia.

5 ITSELUOTTAMUSTA JA –TUNTEMUSTA LISÄÄVIÄ HARJOITUKSIA

Monien lasten on vaikea löytää itsestään hyviä puolia, mutta huonoja tulee usein paljonkin mieleen. Seuraavat harjoitukset tukevat lasten positiivisen minäkuvan kehittymistä ja opettavat ottamaan kehuja ja positiivista palautetta vastaan.

Minuutta etsimässä

Jokainen nostaa hatusta kolme luonteenpiirrettä ja vaihtelee niitä niin, että saa juuri itselleen sopivat. Kun sopivat luonteenpiirteet ovat löytyneet, käydään ne yhdessä läpi. Jokainen perustelee miksi valitsi juuri ne, jotka valitsi. Hyvä harjoitus, koska jokainen joutuu miettimään mitä hyvää hänessä oikeasti on, mitkä ovat hänen vahvoja puoliaan. Itseen saa kerrankin kehua luvan kanssa maasta taivasiin. Hyödyllinen harjoitus, koska lapsilla on usein ryhmässä tapana vähätellä suorituksiaan.

Tarvikkeet: Lappuja, joissa lukee positiivisia luonteenpiirteitä.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Sydänharjoitus

Lapset leikkaavat sydämenmuotoisen palan pahvista tai kartongista ja kiinnittävät sen teipillä selkäänsä. Lapset lähtevät kiertämään harjoitustilaa ja kirjoittavat jotain positiivista jokaisesta ryhmäläisestä jokaiseen sydämeen. Ohjaajan kannattaa korostaa, että vain POSITIIVISIA asioita! Tämä saattaa olla haastavaa monelle. Moni saattaa yrittää vetää harjoituksen huumorilla ja kirjoittaa lapsellisia adjektiiveja, tähän kannattaa ohjaajan puuttua. Sydänharjoituksen onnistuttua jää kaikille hyvä mieli ja harjoitus onkin hyvä viimeisellä kerralla tehtävä harjoitus, koska pahvisydän on mukava muisto. Lopuksi voidaan kertyneet adjektiivit kertoa ääneen, jos ryhmä näin haluaa.

Tarvikkeet: Pahvia tai kartonkia, sakset, kyniä ja teippiä.

Aika: Noin 20 minuuttia.

Omaa persoonallisuutta kuvaavat vaatteet

Jokainen lapsi saa pukeutua teatterin roolivaraston vaatteita käyttäen kuten haluaa. Ohjaaja ohjeistaa lapsia vain, että vaatteiden pitää kertoa omasta persoonallisuudesta jotain. Pukeuduttuaan jokainen kertoo miksi valitsi juuri kyseisen asun ja mitä se hänestä kertoo. Lapsista otetaan valokuvat, jotka liimataan seinälle ripustettavalle kartongille.

Valokuvien alle liimataan lasten valitsemat laput, joissa on positiivisia adjektiiveja. Kuvien seinälle ripustaminen luo tunnetta ryhmään kuulumisesta ja pakottaa miettimään omaa persoonallisuuttaan ja pohtimaan omia hyviä puoliaan. Harjoitus on hyödyllinen myös puvustamisen opettelussa.

Tarvikkeet: Paljon vaatevaihtoehtoja sekä lappuja, joissa lukee positiivisia adjektiiveja, liimaa, kartonki ja kamera.

Aika: Noin puoli tuntia.

Olen tähti, loistan koska...

Jokainen lapsi leikkaa värillisestä paperista ison tähden, jonka keskelle piirtää kuvansa. Tämän jälkeen he kirjoittavat tähden jokaiseen sakaraan positiivisia asioita itsestään. Isolle kartongille kirjoitetaan otsikoksi: "Olen tähti! Loistan, koska..."

Muunnelma: Jos leikkijät ovat jo ennestään tuttuja toisilleen, voi harjoituksen tehdä myös niin, että leikkijät kirjoittavat toisistaan myönteisiä asioita toistensa tähtiin. Tämän

harjoituksen avulla kohennetaan itseluottamusta. Tässä harjoituksessa on pitkälti sama idea ja tavoitteet kuin Sydänharjoituksessa.

Tarvikkeet: Värillistä paperia, kartonkia, sakset, liimaa ja kyniä.

Aika: Noin 25 minuuttia.

Kosketusharjoitus

Lapset istuvat lattialla piirissa. Jokainen leikkijä koskettaa vuorollaan oikealla istuvaa käsivarteen, katsoo häntä silmiin ja sanoo hänestä jonkin myönteisen asian. Tämä harjoitus on kokemukseni mukaan usein hankala varsinkin poikien ja tyttöjen joutuessa koskettamaan toisiaan ja keksimään jotain mukavaa. Ohjaajan kannattaa olla tekemättä tästä suurta numeroa, ainoastaan kannustaa rohkeuteen.

Aika: Noin 5-10 minuuttia.

6 KESKITTYMISHARJOITUKSIA

Peili pareittain

Leikkijät jaetaan pareittain ja he valitsevat kumpi ensin johdattaa ja kumpi peilaa. Leikkijät seisovat kasvotusten ja johdattaja alkaa tehdä vartalollaan, käsillään ja jaloillaan rauhallisia liikkeitä, joita peili seuraa tarkasti. Hetken kuluttua vaihdetaan vuoroja.

Muunnelma: Ilmepeilissä johdattaja näyttää ilmeet, joita peili seuraa. Myös äänet voidaan ottaa mukaan. Tämä on hauska harjoitus lasten innostuessa ilveilemään oikein kunnolla.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Eläinten ääniä

Lapset nostavat hatusta lapun, jossa lukee jokin eläinlaji. Samanlaisia lappuja on aina hatussa kaksi, joten kahdella leikkijällä on aina sama eläinlaji. Ohjaaja sammuttaa valot ja lapset alkavat silmät kiinni tai huivi silmillään pitämään eläimelle tyypillistä ääntä. Äänen perusteella lapset suunnistavat toisiaan kohti ja yrittävät löytää lajitoverinsa. Kun

kaikki ovat löytäneet toisensa, laitetaan valot päälle, laitetaan laput takaisin hattuun ja aloitetaan uusi kierros.

Harjoitus vaatii keskittymistä, mutta sopii myös lämmittelyksi. Harjoitus kannattaa tehdä muutamaan kertaan, muuten se on liian nopea. Ryhmäni 9-11-vuotiaat lapset pitivät harjoitusta hieman lapsellisena. Harjoitus sopiikin paremmin nuoremmille.

Tarvikkeet: Huiveja ja lappuja, joissa lukee eläinlajeja.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Selkäänpiirto

Lapset muodostavat jonon tai kaksi jonoa riippuen leikkijöiden määrästä. Jonon viimeiselle lapselle näytetään kuva, jonka hän piirtää sormella seuraavan selkään. Seuraava jatkaa piirtämistä kunnes kuva on piirretty etummaisen selkään. Etummainen piirtää kynää käyttäen kuvan A4-paperille.

Isossa ryhmässä kannattaa ehdottomasti tehdä kaksi jonoa, jotta lapset eivät turhaantuisi ja joutuisi odottamaan liikaa. Harjoitus on hauska varsinkin silloin kun kuvasta tulee aivan erilainen kuin alkuperäinen oli. Kuvan, joka lapsille näytetään, tulee olla yksinkertainen ja pelkistetty, jotta sitä on helppo jäljitellä.

Lapsille tulee painottaa, että jonossa seistään rauhallisesti eikä muodostelmasta lähdetä kesken pois.

Tarvikkeet: A4-papereita, kyniä ja yksinkertaisia kuvia.

Aika: Toistojen määrästä riippuen noin 10-15 minuuttia.

Kerro, kuka piipittää

Leikkijät istuvat tuoleille tiiviiseen piiriin. Yksi leikkijöistä jää keskelle ja hänen silmänsä sidotaan. Hän menee istumaan jonkun syliin ja sanoo "Kerro, kuka piipittää". Se, jonka syliin on istuttu, sanoo mahdollisimman möreällä tai vaihtoehtoisesti korkealla äänellä "Piip". Sokkona oleva yrittää arvata, kenen sylissä istuu. Jos hän ei onnistu, hän siirtyy toiseen syliin ja yrittää uudelleen. Se, kenen piipityksen sokko tunnistaa, joutuu seuraavaksi arvaajaksi.

Harjoitus on hyvä siinä mielessä, että se vaatii keskittymistä, jotta piipittäjän voi tunnistaa. Harjoituksessa myös joudutaan sokkona kosketuskontaktiin muiden kanssa, joka lisää luottamusta ryhmän jäsenten välillä.

Tarvikkeet: Huivi ja tuoleja.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Hullunkuriset asiat

Leikkijät istuvat piirissä. Kummallakin puolella istuville kuiskataan jokin sana. Jokainen kuulee molemmilta puolilta sanat eli yhteensä kaksi sanaa. Sanoilla ei tarvitse olla mitään yhteistä. Tärkeintä on muistaa sanat, jotka kuuli. Kun jokainen lapsi on kuullut kaksi sanaa, yhdistää hän ne samaan lauseeseen. Esimerkiksi sanoista kottikärryt ja joulupukki voidaan tehdä lause ”Joulupukki toi mummulle lahjaksi kottikärryt”. Jokainen sanoo keksimänsä lauseen ääneen.

Harjoitus kehittää spontaania verbaalisuutta, koska lause on keksittävä nopeasti ja on osattava yhdistellä sanoja. Harjoitus valmentaa myös oman vuoron odottamiskyvyn kehittämiseen ja muiden kuuntelemiseen.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Salaliitto

Yksi leikkijöistä on arvaaja, ja hän menee kuulomatkan ulkopuolelle esimerkiksi toiseen huoneeseen. Muut lapset ovat piirissä ja valitsevat keskuudestaan leikinjohtajan. Johtaja aloittaa piirissä jonkin liikkeen tekemisen ja muut matkivat häntä. Kun leikinjohtaja vaihtaa liikettä, muutkin vaihtavat. Arvaaja haetaan toisesta huoneesta ja pyydetään menemään piirin keskelle. Arvaaja yrittää tarkkailemalla saada selville kuka on leikinjohtaja, kuka on se joka vaihtaa aina liikettä. Muut varovat paljastamasta katseellaan ja liikkeen vaihdoillaan häntä. Kun arvaaja löytää leikinjohtajan, joku toinen valitaan arvaajaksi. Harjoitus vaatii keskittymistä ja rauhoittumista.

Aika: Noin 10 minuuttia.

7 ESIINTYMIS- JA ELÄYTYMISHARJOITUKSIA

Paripantomiimi

Lapset nostavat pareittain lapun hatusta. Lapussa lukee esimerkiksi poliisi ja roisto tai lääkäri ja potilas. Jokainen pari vuorollaan esittää sanattomasti lapussa lukeneita henkilöitä ja muut lapset istuvat yleisönä, yrittäen arvata mitä milloinkin esitetään.

Ennen harjoituksen alkua kannattaa sopia, miten arvaaminen tapahtuu. Suositeltavaa olisi, että lapset viittaavat ja ohjaaja jakaa arvausvuorot, koska muuten homma saattaa yltyä varsinaiseksi huutokilpailuksi.

Tarvikkeet: Lappuja, joissa lukee esitettäviä henkilöitä.

Aika: Noin 15-20 minuuttia.

Yhden sanan tarina

Lapset istuvat piirissä ja vuorotellen kertovat sanan, joka edistää järkevän lauseen muodostusta. Lapset sanovat myös ”piste” lopettaessaan lauseen tai aloittaessaan uuden.

Tarinalle voidaan antaa aihe tai roolihenkilöitä etukäteen tai alkaa kertoa tyhjältä pohjalta ja katsoa miten tarina etenee.

Jos tarina alkaa rönsyillä, voi ohjaaja antaa määräyksen alkaa viedä tarinaa kohden lopuratkaisua. Tarinan lopussa ohjaaja voi myös sanoa: ”Tämän tarinan opetus oli se, että...” ja aloittaa näin viimeisen kierroksen.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Yhden sanan tarina joukkueissa

Lapset jaetaan noin 5 hengen joukkueisiin. Jokainen joukkue tulee vuorollaan riviin lavalle muiden lasten ollessa yleisönä. Yleisö keksii joukkueen tarinalle nimen ja päähenkilön. Joukkueella on ennalta sovitun mittainen aika tarinankerronnalle, esimerkiksi kolme minuuttia. Tarina kerrotaan yleisölle niin, että jokainen joukkueen jäsen sanoo rivissä vuorollaan sanan kerrallaan. Pistettä ja uuden lauseen aloitusta on käytettävä, jotta lauseet ovat järkeviä.

Ohjaaja voi tämän ja edellisen harjoituksen aikana kirjoittaa tarinoita ylös ja niiden pohjalta voidaan tehdä esimerkiksi pieniä esityksiä. Nämä harjoitukset voivat toimia myös sadutuksen pohjana.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Alias-kortit

Ohjaaja jakaa jokaiselle lapselle yhden alias-pelin kortin, josta pantomiimina esitetään sana. Lapset saavat itse valita kortista yhden sanan ja tulevat esittämään sen lavalle muiden yrittäessä arvata.

Sanat saattavat olla aika vaikeita. Ohjaaja voi myös itse kirjoittaa lapuille lapsille sopivia ja helpohkoja sanoja. Harjoitus voidaan toteuttaa myös pareittain.

Tarvikkeet: Alias-pelin kortteja tai lappuja, joissa lukee itse keksittyjä sanoja.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Ilmeilyä pareittain

Lapset jaetaan harjoitusta varten pareittain. Toinen parista nostaa lapun, jossa on jokin tunnetila (riemastunut, pelokas, innostunut jne.) Hän yrittää näytellä ilmeillään tunnetilaa ja toinen yrittää arvata, mikä tunnetila on kyseessä. Tunnetilojen kannattaa olla helpohkoja, yleisesti tunnettuja adjektiiveja.

Tarvikkeet: Lappuja, joissa lukee tunnetiloja.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Jäätäneet tunteet

Leikkijät kävelevät rauhallisesti ympäri harjoitustilaa. Taustalla soi hiljainen musiikki. Kun musiikki pysäytetään, ohjaaja sanoo jonkin tunnetilan (viha, kateus, ilo, tyytyväisyys jne.) Leikkijät jähmettyvät paikalleen tunnetta esittäväksi patsaaksi. Muihin leikkijöihin ei saa koskea ja on oltava puhumatta. Harjoituksen tarkoituksena on oppia sanatomasti kuvaamaan tunteita omalla vartalolla ja ilmeillä.

Tarvikkeet: Soitin ja musiikkia.

Aika: Noin 5-10 minuuttia.

Huuto ja reaktio

Lapsista valitaan yksi, joka menee huoneen ulkopuolelle odottamaan. Sinä aikana muut ovat päättäneet miten reagoivat kyseiseen ihmiseen kun hän tulee takaisin. Huoneen ulkopuolella oleva keksii itselleen lauseen, jonka hän huutaa kun tulee harjoitustilaan.

Lapsia kannattaa kehottaa reagoimaan huoneeseen tulevaan ihmiseen ilmeillä, keholla ja äänellään. Lasten myös kannattaa seistä, istuessa ei keho tai ilmeet avaudu vaan oleminen muuttuu turhan rennoksi.

Harjoitus on huoneeseen tulijalle tunnekokemus, jossa hän voi olla esimerkiksi syrjityn roolissa. Tätä voikin käyttää hyväksi, jos ryhmässä on esiintynyt kiusausta tai nimittelyä. Kiusaajan voi laittaa tulemaan huoneeseen, jossa kaikki suhtautuvat häneen vihamielisesti ja ilkeästi. Harjoituksen jälkeen voidaan keskustella sen herättämistä tunteista.

Harjoitus on hauska varsinkin silloin kun huoneeseen tulijan huuto ja muiden leikkijöiden reagoititapa eivät sovellu ollenkaan toisiinsa.

Aika: Noin 10 minuuttia.

8 IMPROVISAATIOHARJOITUKSIA

Improvisaatioharjoitukset kehittävät lasten tilanteentajua näyttämöllä ja tuovat esiin spontaania eläytymiskykyä. Improvisaatioharjoitusten aikana kannattaa ohjaajan käyttää tilaisuus hyväksi ja ohjata lapsia myös lavalla olemisen peruseriaatteissa kuten äänenkäytössä ja rintamasuunnassa. Improvisaatioharjoitukset, kuten lämmittelyharjoituksetkin, saattavat joskus innostaa lapsia liikaa ja ohjaajan on muistettava tarvittaessa rajata riehumiseksi riistäytyvää improvisaatiota.

Yksi tulee tilaan

Lapsiryhmästä valitaan yksi, joka poistuu harjoitustilasta. Muut päättävät, mitä henkilöä ja millaisessa tilanteessa, tilasta poistunut esittää. Ohjaaja kutsuu huoneen ulkopuolella

olevan takaisin ja jokainen lapsi reagoi häneen sovitun mukaisesti. Lapset ovat voineet sopia esimerkiksi, että huoneesta poistunut on suuri rocktähti rock-konsertissa ja lapset ovat ihastuksesta kirkuva fanilauma. Huoneeseen tuleva alkaa toteuttaa rooliaan, kun on ymmärtänyt (tai luulee ymmärtävänsä) ketä esittää, eli rocktähti voi esimerkiksi alkaa soittaa kitaraa.

Ryhmäni lapset olivat innoissaan improvisaatiosta, ehkä koska he ymmärsivät monien muiden harjoitusten sijaan, että ne liittyvät suoraan näyttelemiseen. Lasten kannattaa antaa itse keksiä lisää tilanteita sillä ideat voivat olla todella hyviäkin. Ohjaaja kuitenkin päättää mitkä aiheista valitaan.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Työhaastatteluimpro

Lapsista valitaan yksi työnantajaksi ja kaksi työnhakijoiksi. Harjoitustilan keskelle asetetaan riviin kolme tuolia, joihin keskimmäiseen istuu työnantaja eli tulevien työntekijöiden haastattelijä ja sivuille työnhakijat. Harjoitus alkaa kun työpaikka, johon haetaan, on päätetty yhdessä. Työnantaja ottaa vastaan työnhakijat ja he istuvat paikoilleen. Työnantaja voi kysellä työnhakijoilta mitä tahansa työhön tai mihin vaan liittyvää. Kun hän on kumartuneena toisen hakijan puoleen, toinen irvistelee työnantajalle selän takana niin paljon kuin mahdollista ilman, että haastattelijä ehtii huomata. Kun haastattelijä huomaa irvistelyn, on hakijan pyrittävä selittämään syy irvistelylleen. Jos hän ei keksi sille järkevää selitystä, putoaa hän pelistä ja tilalle tulee uusi työnhakija.

Yksi ryhmäni lasten ehdottomista suosikkiharjoituksista, koska kerrankin he saivat irvistellä ja lällätellä luvan kanssa!

Tarvikkeet: Kolme tuolia.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Stop-impro

Harjoitustilan keskelle valitaan kaksi lasta. Lapsille voidaan antaa aihe ja roolit valmiina tai he voivat päättää rooleistaan itse. Muut istuvat yleisönä. Alaluokkalaisille saattaa improvisaation tekeminen käydä liian vaativaksi, jos ohjaaja ei anna aihetta, rooleja tai ta-

pahtumapaikkaa valmiina. Lapset alkavat näyttölemisen, kun ohjaaja antaa luvan aloittaa. Yleisössä olevista kuka tahansa, missä vaiheessa tahansa, voi lyödä kädet yhteen ja sanoa stop. Silloin lavalla olevat jähmettyvät paikoilleen siihen asentoon, jossa ovat. Pysäyttäjää saa poistaa jommankumman näyttelijän lavalta koskemalla häntä kevyesti olkapäähän. Kun ohjaaja lyö kädet yhteen, jatkuu näyttöleminen. Jo valmiiksi lavalla olleen näyttelijän tulee jatkaa asennostaan, jossa hän oli tai pyrkiä selittämään sitä jotenkin.

Kaikki lapset eivät halua esittää improvisaatiota eikä stop-impro ole helpoimmasta päästä. Lapsia ei kannata pakottaa improvisaatioiden tekoon, kannustaa vain ja kehua uskalluksesta. Usein kun lapsi lopulta uskaltautuu improvisaatioon, on se suuri onnistumisen kokemus ja tunne itsensä ylittämistä.

Lapset saattavat innostua improvisaatiosta niin paljon, että olisivat koko ajan lyömässä käsiään yhteen. Tällöin kannattaa ohjaajan antaa keskeytysten välille vähimmäisaika.

Aika: Noin 15 minuuttia.

Minuuttikuolema

Lavalle valitaan kaksi tai useampi lasta. Lapsille ei anneta valmiiksi esittämiensä rooli-hahmojen ikää tai muuta taustatietoa. Lapset saavat minuutin aikaa, ohjaaja voi katsoa kellosta, esittää järkevä kohtaus joka päättyy vähintään jommankumman osapuolen kuolemaan. Kohtauksessa pitää käydä yleisölle ilmi ketä lapset näyttölevät ja mikä on kuoleman syy. Harjoitus on hauska, jos sitä ei ota liian vakavasti.

Muunnelma: Harjoitusta voi helpottaa alaluokkalaisille kuiskaamalla rooli-hahmot ja/tai kuoleman syyn ennen kuin lapset aloittavat kohtauksen esittämisen. Harjoitusta voi tehdä ensin helpotetulla tavalla ja siirtyä vaikeampaan, jossa ei valmiita vastauksia anneta.

Aika: Noin 10-15 minuuttia.

9 RENTOUTUS- JA LOPETUSHARJOITUKSIA

Rentoutumisharjoituksia on hyvä ottaa kokoontumiskertojen loppuun. Rentoutuessaan lapset saavat miettiä mielessään mitä tänään on tehty ja opittu ja rauhoittua ennen kotiin lähtöä. Rentoutukset myös rauhoittavat ja antavat työntäyteisten kokoontumiskertojen jälkeen ansaitun lepo hetken.

Lasten on opittava, että aina ei kerhossa tarvitse olla riehunutta ja vauhdikasta toimintaa. Ennen rentoutusharjoituksen aloitusta kannattaa kertoa tarkat säännöt. Kukaan ei saa puhua tai kääntelehtiä, muuten muut eivät pysty rentoutumaan.

Kuunnellaan ääniä

Lapset makaavat lattialla aivan hiljaa ja keskittyvät kuuntelemaan ympäristön ääniä. Harjoitustilassa kuuluu hengitystä, rapinaa, kellon tikitystä. Ulkoakin saattaa kuulua oven kolahdus, hissien ääni, autojen hurinaa, lasten huutoja pihalta, lintujen viserrystä jne. Lopuksi voidaan ohjaajan johdattamana keskustella, millaisia ääniä kukin kuuli.

Harjoitus on erittäin hyvä, koska se pakottaa käyttämään aisteja sekä keskittymään ja rauhoittumaan. Lapsille tulee painottaa hiljaa olemisen merkitystä. Tämä voi olla vaikeaa esimerkiksi riehakkaan kokoontumiskerran jälkeen, mutta on mukavaa ennen kotiin lähtöä.

Aika: Noin 10 minuuttia.

Solmu

Lapsien joukosta valitaan yksi tai enemmän selvittäjiä. Selvittäjä menee oven ulkopuolelle. Harjoitustilaan jäävät muodostavat piirin ja ottavat toisiaan käsistä kiinni. Tarkoituksena on sotkeutua mahdollisimman tiukkaan solmuun ilman, että käsistä päästetään irti. Kun solmu on valmis, kutsutaan oven ulkopuolella oleva sisään. Hän antaa suullisia ohjeita, joiden avulla solmua selvitetään. Käsistä ei saa selvittämiseen käyttää. Tavoitteena on, että solmussa olleet palaavat ohjeiden avulla piiriksi käsiä irrottamatta.

Aukkotarina

Ohjaaja kirjoittaa valmiiksi pienen tarinan, johon jättää adjektiiveille tyhjiä aukkoja substantiivien eteen. Lapset saavat jokainen vuorollaan sanoa jonkin adjektiivin, jonka ohjaaja kirjaa vuorotellen jokaiseen tyhjään kohtaan miettimättä mihin sana sopisi. Kun kaikki aukot ovat täytetty adjektiiveilla, lukee ohjaaja tarinan ääneen. Tarinoista tulee yleensä todella hauskoja, koska lapset keksivät mitä kummallisimpia adjektiiveja.

Aika: Noin 5 minuuttia.